Devi Gita

દેવીગીતા

Document Information

Text title : devIgItA

File name : deviigiitaa.itx

Category : gItA, giitaa, devii, devI

Location : doc_giitaa

Transliterated by : Sunder Hattangadi

Proofread by : Sunder Hattangadi

Description-comments : Devibhagavat (devIpurANa) saptama skandha adhyAya 30-37

Latest update : October 12, 2008, November 20, 2018

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

April 1, 2025

sanskritdocuments.org

દેવીગીતા

॥ શ્રી ગણેશાય નમઃ ॥

॥ ૐ નમઃ શ્રી દેવ્યૈ ॥

અથ શ્રીમદ્દેવીગીતા પ્રારભ્યતે ।

॥ અથ પ્રથમોऽધ્યાયઃ ॥

હિમાલય ઉવાચ -
યોગં ચ ભક્તિસહિતં જ્ઞાનં ચ શ્રુતિસંમતમ્ ।
વદસ્વ પરમેશાનિ ત્વમેવાહં યતો ભવેઃ ॥

વ્યાસ ઉવાચ -
ઇતિ તસ્ય વચઃ શ્રુત્વા પ્રસન્નમુખપઙ્કજા ।
વક્તુમારભતામ્બા સા રહસ્યં શ્રુતિગૂહિતમ્ ॥

શ ृણ્વન્તુ નિર્જરાઃ સર્વે વ્યાહરન્ત્યા વચો મમ ।
યસ્ય શ્રવણમાત્રેણ મદ્રૂપત્વં પ્રપદ્યતે ॥ ૧॥

અહમેવાસ પૂર્વં મે નાન્યત્કિઞ્ચિન્નગાધિપ ।
તદાત્મરૂપં ચિત્સંવિત્પરબ્રહ્મૈકનામકમ્ ॥ ૨॥

અપ્રતર્ક્યમનિર્દેશ્યમનૌપમ્યમનામયમ્ ।
તસ્ય કાચિત્સ્વતઃસિદ્ધા શક્તિર્માયેતિ વિશ્રુતા ॥ ૩॥

ન સતી સા નાસતી સા નોભયાત્મા વિરોધતઃ ।
એતદ્વિલક્ષણા કાચિદ્વસ્તુભૂતાऽસ્તિ સર્વદા ॥ ૪॥

પાવકસ્યોષ્ણતેવેયમુષ્ણાંશોરિવ દીધિતિઃ ।
ચન્દ્રસ્ય ચન્દ્રિકેવેયં મમેયં સહજા ધ્રુવા ॥ ૫॥

તસ્યાં કર્માણિ જીવાનાં જીવાઃ કાલાશ્ચ સઞ્ચરે ।

અભેદેન વિલીનાઃ સ્યુઃ સુષુપ્તૌ વ્યવહારવત્ ॥ ૬॥

સ્વશક્તેશ્ચ સમાયોગાદહં બીજાત્મતાં ગતા ।
સ્વધારાવરણાત્તસ્યા દોષત્વં ચ સમાગતમ્ ॥ ૭॥

ચૈતન્યસ્ય સમાયોગાન્નિમિત્તત્વં ચ કથ્યતે ।
પ્રપઞ્ચપરિણામાચ્ચ સમવાયિત્વમુચ્યતે ॥ ૮॥

કેચિત્તાં તપ ઇત્યાહુસ્તમઃ કેચિજ્જડં પરે ।
જ્ઞાનં માયા પ્રધાનં ચ પ્રકૃતિં શક્તિમપ્યજામ્ ॥ ૯॥

વિમર્શ ઇતિ તાં પ્રાહુઃ શૈવશાસ્ત્રવિશારદાઃ ।
અવિદ્યામિતરે પ્રાહુર્વેદતત્ત્વાર્થચિન્તકાઃ ॥ ૧૦॥

એવં નાનાવિધાનિ સ્યુર્નામાનિ નિગમાદિષુ ।
તસ્યાજડત્વં દૃશ્યત્વાજ્જ્ઞાનનાશાત્તતોઽસતી ॥૧૧॥

ચૈતન્યસ્ય ન દૃશ્યત્વં દૃશ્યત્વે જડમેવ તત્ ।
સ્વપ્રકાશં ચ ચૈતન્યં ન પરેણ પ્રકાશિતમ્ ॥ ૧૨॥

અનવસ્થાદોષસત્ત્વાન્ન સ્વેનાપિ પ્રકાશિતમ્ ।
કર્મકર્તૃવિરોધઃ સ્યાત્તસ્માત્તદ્દીપવત્સ્વયમ્ ॥ ૧૩॥

પ્રકાશમાનમન્યેષાં ભાસકં વિદ્ધિ પર્વત ।
અત એવ ચ નિત્યત્વં સિદ્ધં સંવિત્તનોર્મમ ॥ ૧૪॥

જાગ્રત્સ્વપ્નસુષુપ્ત્યાદૌ દૃશ્યસ્ય વ્યભિચારતઃ ।
સંવિદો વ્યભિચારશ્ચ નાનુભૂતોઽસ્તિ કર્હિચિત્ ॥ ૧૫॥

યદિ તસ્યાપ્યનુભવતર્હ્યયં યેન સાક્ષિણા ।
અનુભૂતઃ સ એવાત્ર શિષ્ટઃ સંવિદ્વપુઃ પુરા ॥ ૧૬॥

અત એવ ચ નિત્યત્વં પ્રોક્તં સચ્છાસ્ત્રકોવિદઃ ।
આનન્દરૂપતા ચાસ્યાઃ પરપ્રેમાસ્પદત્વતઃ ॥ ૧૭॥

મા ન ભૂવં હિ ભૂયાસમિતિ પ્રેમાત્મનિ સ્થિતમ્ ।
સર્વસ્યાન્યસ્ય મિથ્યાત્વાદસઙ્ગત્વં સ્ફુટં મમ ॥ ૧૮॥

અપરિચ્છિન્નતાપ્યેવમત એવ મતા મમ ।
તચ્ચ જ્ઞાનં નાત્મધર્મો ધર્મત્વે જડતાઽઽત્મનઃ ॥ ૧૯॥

જ્ઞાનસ્ય જડશેષત્વં ન દૃષ્ટં ન ચ સંભવિ ।
ચિદ્ધર્મત્વં તથા નાસ્તિ ચિતશ્ચિન્ન હિ ભિદ્યતે ॥ ૨૦॥

તસ્માદાત્મા જ્ઞાનરૂપઃ સુખરૂપશ્ચ સર્વદા ।
સત્યઃ પૂર્ણોઽપ્યસઙ્ગશ્ચ દ્વૈતજાલવિવર્જિતઃ ॥ ૨૧॥

સ પુનઃ કામકર્માદિયુક્તયા સ્વીયમાયયા ।
પૂર્વાનુભૂતસંસ્કારાત્કાલકર્મવિપાકતઃ ॥ ૨૨॥

અવિવેકાચ્ચ તત્ત્વસ્ય સિસૃક્ષાવાન્પ્રજાયતે ।
અબુદ્ધિપૂર્વઃ સર્ગોઽયં કથિતસ્તે નગાધિપ ॥ ૨૩॥

એતદ્ધિ યન્મયા પ્રોક્તં મમ રૂપમલૌકિકમ્ ।
અવ્યાકૃતં તદવ્યક્તં માયાશબલમિત્યપિ ॥ ૨૪॥

પ્રોચ્યતે સર્વશાસ્ત્રેષુ સર્વકારણકારણમ્ ।
તત્ત્વાનામાદિભૂતં ચ સચ્ચિદાનન્દવિગ્રહમ્ ॥ ૨૫॥

સર્વકર્મઘનીભૂતમિચ્છાજ્ઞાનક્રિયાશ્રયમ્ ।
હ્રીઙ્કારમન્ત્રવાચ્યં તદાદિતત્ત્વં તદુચ્યતે ॥ ૨૬॥

તસ્માદાકાશ ઉત્પન્નઃ શબ્દતન્માત્રરૂપકઃ ।
ભવેત્સ્પર્શાત્મકો વાયુસ્તેજો રૂપાત્મકં પુનઃ ॥ ૨૭॥

જલં રસાત્મકં પશ્ચાત્તતો ગન્ધાત્મિકા ધરા ।
શબ્દૈકગુણ આકાશો વાયુઃ સ્પર્શરવાન્વિતઃ ॥ ૨૮॥

શબ્દસ્પર્શરૂપગુણં તેજ ઇત્યુચ્યતે બુધૈઃ ।
શબ્દસ્પર્શરૂપરસૈરાપો વેદગુણાઃ સ્મૃતાઃ ॥ ૨૯॥

શબ્દસ્પર્શરૂપરસગન્ધૈઃ પઞ્ચગુણા ધરા ।
તેભ્યોઽભવન્મહત્સૂત્રં યલ્લિઙ્ગં પરિચક્ષતે ॥ ૩૦॥

સર્વાત્મકં તત્સમ્પ્રોક્તં સૂક્ષ્મદેહોઽયમાત્મનઃ ।
અવ્યક્તં કારણો દેહઃ સ ચોક્તઃ પૂર્વમેવ હિ ॥ ૩૧॥

યસ્મિઞ્જગદ્બીજરૂપં સ્થિતં લિઙ્ગોદ્ભવો યતઃ ।
તતઃ સ્થૂલાનિ ભૂતાનિ પઞ્ચીકરણમાર્ગતઃ ॥ ૩૨॥

પઞ્ચ સઙ્ખ્યાનિ જાયન્તે તત્પ્રકારસ્ત્વથોચ્યતે ।
પૂર્વોક્તાનિ ચ ભૂતાનિ પ્રત્યેકં વિભજેદ્દ્વિધા ॥ ૩૩॥

એકૈકં ભાગમેકસ્ય ચતુર્ધા વિભજેદ્દ્વિરે ।
સ્વસ્વેતરદ્વિતીયાંશે યોજનાત્પઞ્ચ પઞ્ચ તે ॥ ૩૪॥

તત્કાર્યં ચ વિરાડ્ દેહઃ સ્થૂલદેહોઽયમાત્મનઃ ।
પઞ્ચભૂતસ્થસત્ત્વાંશૈઃ શ્રોત્રાદીનાં સમુદ્ભવઃ ॥ ૩૫॥

જ્ઞાનેન્દ્રિયાણાં રાજેન્દ્ર પ્રત્યેકં મીલિતૈસ્તુ તૈઃ ।
અન્તઃકરણમેકં સ્યાદ્વૃત્તિભેદાચ્ચતુર્વિધમ્ ॥ ૩૬॥

યદા તુ સઙ્કલ્પવિકલ્પકૃત્યં
    તદા ભવેત્તન્મન ઇત્યભિખ્યમ્ ।
સ્યાદ્બુદ્ધિસંજ્ઞં ચ યદા પ્રવેત્તિ
    સુનિશ્ચિતં સંશયહીનરૂપમ્ ॥ ૩૭॥

અનુસન્ધાનરૂપં તચ્ચિત્તં ચ પરિકીર્તિતમ્ ।
અહઙ્કૃત્યાઽઽત્મવૃત્યા તુ તદહઙ્કારતાં ગતમ્ ॥ ૩૮॥

તેષાં રજોંઽશૈર્જાતાનિ ક્રમાત્કર્મેન્દ્રિયાણિ ચ ।
પ્રત્યેકં મીલિતૈસ્તૈસ્તુ પ્રાણો ભવતિ પઞ્ચધા ॥ ૩૯॥

હૃદિ પ્રાણો ગુદેઽપાનો નાભિસ્થસ્તુ સમાનકઃ ।
કણ્ઠદેશેપ્યુદાનઃ સ્યાદ્વ્યાનઃ સર્વશરીરગઃ ॥ ૪૦॥

જ્ઞાનેન્દ્રિયાણિ પઞ્ચૈવ પઞ્ચ કર્મેન્દ્રિયાણિ ચ ।
પ્રાણાદિ પઞ્ચકં ચૈવ ધિયા ચ સહિતં મનઃ ॥ ૪૧॥

એતત્સૂક્ષ્મશરીરં સ્યાન્મમ લિઙ્ગં યદુચ્યતે ।
તત્ર યા પ્રકૃતિઃ પ્રોક્તા સા રાજન્વિવિધા સ્મૃતા ॥ ૪૨॥

સત્ત્વાત્મિકા તુ માયા સ્યાદવિદ્યા ગુણમિશ્રિતા ।
સ્વાશ્રયં યા તુ સંરક્ષેત્સા માયેતિ નિગદ્યતે ॥ ૪૩॥

તસ્યાં યત્પ્રતિબિમ્બં સ્યાદ્બિમ્બભૂતસ્ય ચેશિતુઃ ।
સ ઈશ્વરઃ સમાખ્યાતઃ સ્વાશ્રયજ્ઞાનવાન્ પરઃ ॥ ૪૪॥

સર્વજ્ઞઃ સર્વકર્તા ચ સર્વાનુગ્રહકારકઃ ।
અવિદ્યાયાં તુ યત્કિઞ્ચિત્પ્રતિબિંબં નગાધિપ ॥ ૪૫॥

તદેવ જીવસંજ્ઞં સ્યાત્સર્વદુઃખાશ્રયં પુનઃ ।

દ્વયોરપીહ સમ્પ્રોક્તં દેહત્રયમવિદ્યયા ॥ ૪૬॥

દેહત્રયાભિમાનાચ્ચાપ્યભૂન્નામત્રયં પુનઃ ।
પ્રાજ્ઞસ્તુ કારણાત્મા સ્યાત્સૂક્ષ્મધી તુ તૈજસઃ ॥ ૪૭॥

સ્થૂલદેહી તુ વિશ્વાખ્યસ્ત્રિવિધઃ પરિકીર્તિતઃ ।
એવમીશોઽપિ સમ્પ્રોક્ત ઈશસૂત્રવિરાટ્પદૈઃ ॥ ૪૮॥

પ્રથમો વ્યષ્ટિરૂપસ્તુ સમષ્ટ્યાત્મા પરઃ સ્મૃતઃ ।
સ હિ સર્વેશ્વરઃ સાક્ષાજ્જીવાનુગ્રહકામ્યયા ॥ ૪૯॥

કરોતિ વિવિધં વિશ્વં નાનાભોગાશ્રયં પુનઃ ।
મચ્છક્તિપ્રેરિતો નિત્યં મયિ રાજન્પ્રકલ્પિતઃ ॥ ૫૦॥

ઇતિ શ્રીદેવીભાગવતે દેવીગીતાયાં પ્રથમોઽધ્યાયઃ ॥

॥ અથ દ્વિતીયોઽધ્યાયઃ ॥

દેવ્યુવાચ -
મન્માયાશક્તિસંક્લૃપ્તંજગત્સર્વં ચરાચરમ્ ।
સાપિ મત્તઃ પૃથઙ્ માયા નાસ્ત્યેવ પરમાર્થતઃ ॥ ૧॥

વ્યવહારદૃશા સેયં માયાઽવિદ્યેતિ વિશ્રુતા ।
તત્ત્વદૃષ્ટ્યા તુ નાસ્ત્યેવ તત્ત્વમેવાસ્તિ કેવલમ્ ॥ ૨॥

સાહં સર્વં જગત્સૃષ્ટ્વા તદન્તઃ પ્રવિશામ્યહમ્ ।
માયા કર્માદિસહિતા ગિરે પ્રાણપુરઃસરા ॥ ૩॥

લોકાન્તરગતિર્નો ચેત્કથં સ્યાદિતિ હેતુના ।
યથા યથા ભવન્ત્યેવ માયાભેદાસ્તથા તથા ॥ ૪॥

ઉપાધિભેદાદ્ભિન્નાઽહં ઘટાકાશાદયો યથા ।
ઉચ્ચનીચાદિ વસ્તૂનિ ભાસયન્ભાસ્કરઃ સદા ॥ ૫ ॥

ન દુષ્યતિ તથૈવાહં દોષૈર્લિપ્તા કદાપિ ન ।
મયિ બુદ્ધ્યાદિકર્તૃત્વમધ્યસ્યૈવાપરે જનાઃ ॥ ૬॥

વદન્તિ ચાત્મા કર્તેતિ વિમૂઢા ન સુબુદ્ધયઃ ।
અજ્ઞાનભેદતસ્તદ્વન્માયાયા ભેદતસ્તથા ॥ ૭॥

જીવેશ્વરવિભાગશ્ચ કલ્પિતો માયયૈવ તુ ।
ઘટાકાશમહાકાશવિભાગઃ કલ્પિતો યથા ॥ ૮॥

તથૈવ કલ્પિતો ભેદો જીવાત્મપરમાત્મનોઃ ।
યથા જીવબહુત્વં ચ માયયૈવ ન ચ સ્વતઃ ॥ ૯॥

તથેશ્વરબહુત્વં ચ માયયા ન સ્વભાવતઃ ।
દેહેન્દ્રિયાદિસઙ્ઘાતવાસનાભેદભેદિતા ॥ ૧૦॥

અવિદ્યા જીવભેદસ્ય હેતુર્નાન્યઃ પ્રકીર્તિતઃ ।
ગુણાનાં વાસનાભેદભેદિતા યા ધરાધર ॥ ૧૧॥

માયા સા પરભેદસ્ય હેતુર્નાન્યઃ કદાચન ।
મયિ સર્વમિદં પ્રોતમોતં ચ ધરણીધર ॥ ૧૨॥

ઈશ્વરોઽહં ચ સૂત્રાત્મા વિરાડાત્માઽહમસ્મિ ચ ।
બ્રહ્માઽહં વિષ્ણુરુદ્રૌ ચ ગૌરી બ્રાહ્મી ચ વૈષ્ણવી ॥ ૧૩॥

સૂર્યોઽહં તારકાશ્ચાહં તારકેશસ્તથાસ્મ્યહમ્ ।
પશુપક્ષિસ્વરૂપાઽહં ચાણ્ડાલોઽહં ચ તસ્કરઃ ॥ ૧૪॥

વ્યાધોઽહં ક્રૂરકર્માઽહં સત્કર્મોઽહં મહાજનઃ ।
સ્ત્રીપુન્નપુંસકાકારોઽપ્યહમેવ ન સંશયઃ ॥ ૧૫॥

યચ્ચ કિઞ્ચિત્ક્વચિદ્વસ્તુ દૃશ્યતે શ્રૂયતેઽપિ વા ।
અન્તર્બહિશ્ચ તત્સર્વં વ્યાપ્યાહં સર્વદા સ્થિતા ॥ ૧૬॥

ન તદસ્તિ મયા ત્યક્તં વસ્તુ કિઞ્ચિચ્ચરાચરમ્ ।
યદ્યસ્તિ ચેત્તચ્છૂન્યં સ્યાદ્વન્ધ્યાપુત્રોપમં હિ તત્ ॥ ૧૭॥

રજ્જુર્યથા સર્પમાલાભેદૈરેકા વિભાતિ હિ ।
તથૈવેશાદિરૂપેણ ભામ્યહં નાત્ર સંશયઃ ॥ ૧૮॥

અધિષ્ઠાનાતિરેકેણ કલ્પિતં તન્ન ભાસતે ।
તસ્માન્મત્સત્તયૈવૈતત્સત્તાવન્નાન્યથા ભવેત્ ॥ ૧૯॥

હિમાલય ઉવાચ -
યથા વદસિ દેવેશિ સમષ્ટ્યાઽઽત્મવપુસ્ત્વિદમ્ ।
તથૈવ દ્રષ્ટુમિચ્છામિ યદિ દેવિ કૃપા મયિ ॥ ૨૦॥

વ્યાસ ઉવાચ -

ઇતિ તસ્ય વચઃ શ્રુત્વા સર્વે દેવાઃ સવિષ્ણવઃ ।
નનન્દુર્મુદિતાત્માનઃ પૂજયન્તશ્ચ તદ્વચઃ ॥ ૨૧॥

અથ દેવમતં જ્ઞાત્વા ભક્તકામદુઘા શિવા ।
અદર્શયન્નિજં રૂપં ભક્તકામપ્રપૂરિણી ॥ ૨૨॥

અપશ્યંસ્તે મહાદેવ્યા વિરાડરૂપં પરાત્પરમ્ ।
દ્યૌર્મસ્તકં ભવેદ્યસ્ય ચન્દ્રસૂર્યૌ ચ ચક્ષુષી ॥ ૨૩॥

દિશઃ શ્રોત્રે વચો વેદાઃ પ્રાણો વાયુઃ પ્રકીર્તિતઃ ।
વિશ્વં હૃદયમિત્યાહુઃ પૃથિવી જઘનં સ્મૃતમ્ ॥ ૨૪॥

નભસ્તલં નાભિસરો જ્યોતિશ્ચક્રમુરસ્થલમ્ ।
મહર્લોકસ્તુ ગ્રીવા સ્યાજ્જનો લોકો મુખં સ્મૃતમ્ ॥ ૨૫॥

તપો લોકો રરાટિસ્તુ સત્યલોકાદધઃ સ્થિતઃ ।
ઇન્દ્રાદયો બાહવઃ સ્યુઃ શબ્દઃ શ્રોત્રં મહેશિતુઃ ॥ ૨૬॥

નાસત્યદસ્રૌ નાસે સ્તૌ ગન્ધો ઘ્રાણં સ્મૃતો બુધૈઃ ।
મુખમગ્નિઃ સમાખ્યાતો દિવારાત્રી ચ પક્ષ્મણી ॥ ૨૭॥

બ્રહ્મસ્થાનં ભ્રૂવિજૃંભોઽપ્યાપસ્તાલુઃ પ્રકીર્તિતાઃ ।
રસો જિહ્વા સમાખ્યાતા યમો દંષ્ટ્રાઃ પ્રકીર્તિતાઃ ॥ ૨૮॥

દન્તાઃ સ્નેહકલા યસ્ય હાસો માયા પ્રકીર્તિતા ।
સર્ગસ્ત્વપાઙ્ગમોક્ષઃ સ્યાદ્વ્રીડોર્ધ્વોષ્ઠો મહેશિતુઃ ॥ ૨૯॥

લોભઃ સ્યાદધરોષ્ઠોઽસ્યા ધર્મમાર્ગસ્તુ પૃષ્ઠભૂઃ ।
પ્રજાપતિશ્ચ મેઢ્રં સ્યાદ્યઃ સ્રષ્ટા જગતીતલે ॥ ૩૦॥

કુક્ષિઃ સમુદ્રા ગિરયોઽસ્થીનિ દેવ્યા મહેશિતુઃ ।
નદ્યો નાડ્યઃ સમાખ્યાતા વૃક્ષાઃ કેશાઃ પ્રકીર્તિતાઃ ॥ ૩૧॥

કૌમારયૌવનજરાવયોઽસ્ય ગતિરુત્તમા ।
બલાહકાસ્તુ કેશાઃ સ્યુઃ સન્ધ્યે તે વાસસી વિભોઃ ॥ ૩૨॥

રાજઞ્છ્રીજગદમ્બાયાશ્ચન્દ્રમાસ્તુ મનઃ સ્મૃતઃ ।
વિજ્ઞાનશક્તિસ્તુ હરી રુદ્રોન્તઃકરણં સ્મૃતમ્ ॥ ૩૩॥

અશ્વાદિજાતયઃ સર્વાઃ શ્રોણિદેશે સ્થિતા વિભોઃ ।
અતલાદિમહાલોકાઃ કટ્યધોભાગતાં ગતાઃ ॥ ૩૪॥

એતાદૃશં મહારૂપં દદૃશુઃ સુરપુઙ્ગવાઃ ।
જ્વાલામાલાસહસ્રાઢ્યં લેલિહાનં ચ જિહ્વયા ॥ ૩૫॥

દંષ્ટ્રાકટકટારાવં વમન્તં વહ્નિમક્ષિભિઃ ।
નાનાયુધધરં વીરં બ્રહ્મક્ષત્રૌદનં ચ યત્ ॥ ૩૬॥

સહસ્રશીર્ષનયનં સહસ્રચરણં તથા ।
કોટિસૂર્યપ્રતીકાશં વિદ્યુત્કોટિસમપ્રભમ્ ॥ ૩૭॥

ભયઙ્કરં મહાઘોરં હૃદક્ષ્ણોસ્ત્રાસકારકમ્ ।
દદૃશુસ્તે સુરાઃ સર્વે હાહાકારં ચ ચક્રિરે ॥ ૩૮॥

વિકમ્પમાનહૃદયા મૂર્ચ્છામાપુર્દુરત્યયામ્ ।
સ્મરણં ચ ગતં તેષાં જગદમ્બેયમિત્યપિ ॥ ૩૯॥

અથ તે યે સ્થિતા વેદાશ્ચતુર્દિક્ષુ મહાવિભોઃ ।
બોધયામાસુરત્યુગ્રં મૂર્ચ્છાતો મૂર્ચ્છિતાન્સુરાન્ ॥ ૪૦॥

અથ તે ધૈર્યમાલમ્બ્ય લબ્ધ્વા ચ શ્રુતિમુત્તમામ્ ।
પ્રેમાશ્રુપૂર્ણનયના રુદ્ધકણ્ઠાસ્તુ નિર્જરાઃ ॥ ૪૧॥

બાષ્પગદ્ગદયા વાચા સ્તોતું સમુપચક્રિરે ।
દેવા ઊચુઃ -
અપરાધં ક્ષમસ્વામ્બ પાહિ દીનાંસ્ત્વદુદ્ભવાન્ ॥ ૪૨॥

કોપં સંહર દેવેશિ સભયા રૂપદર્શનાત્ ।
કા તે સ્તુતિઃ પ્રકર્તવ્યા પામરૈર્નિર્જરૈરિહ ॥ ૪૩॥

સ્વસ્યાપ્યજ્ઞેય એવાસૌ યાવાન્યશ્ચ સ્વવિક્રમઃ ।
તદર્વાગ્જાયમાનાનાં કથં સ વિષયો ભવેત્ ॥ ૪૪॥

નમસ્તે ભુવનેશાનિ નમસ્તે પ્રણવાત્મકે ।
સર્વ વેદાન્તસંસિદ્ધે નમો હ્રીઙ્કારમૂર્તયે ॥ ૪૫॥

યસ્માદગ્નિઃ સમુત્પન્નો યસ્માત્સૂર્યશ્ચ ચન્દ્રમાઃ ।
યસ્માદોષધયઃ સર્વાસ્તસ્મૈ સર્વાત્મને નમઃ ॥ ૪૬॥

યસ્માચ્ચ દેવાઃ સંભૂતાઃ સાધ્યાઃ પક્ષિણ એવ ચ ।
પશવશ્ચ મનુષ્યાશ્ચ તસ્મૈ સર્વાત્મને નમઃ ॥ ૪૭॥

પ્રાણાપાનૌ વ્રીહિયવૌ તપઃ શ્રદ્ધા ઋતં તથા ।
બ્રહ્મચર્યં વિધિશ્ચૈવ યસ્માત્તસ્મૈ નમો નમઃ ॥ ૪૮॥

સપ્ત પ્રાણાર્ચિષો યસ્માત્સમિધઃ સપ્ત એવ ચ ।
હોમાઃ સપ્ત તથા લોકાસ્તસ્મૈ સર્વાત્મને નમઃ ॥ ૪૯॥

યસ્માત્સમુદ્રા ગિરયઃ સિન્ધવઃ પ્રચરન્તિ ચ ।
યસ્માદોષધયઃ સર્વા રસાસ્તસ્મૈ નમો નમઃ ॥ ૫૦॥

યસ્માદ્યજ્ઞઃ સમુદ્ભૂતો દીક્ષાયૂપશ્ચ દક્ષિણાઃ ।
ઋચો યજૂંષિ સામાનિ તસ્મૈ સર્વાત્મને નમઃ ॥ ૫૧॥

નમઃ પુરસ્તાત્પૃષ્ઠે ચ નમસ્તે પાર્શ્વયોર્દ્વયોઃ ।
અધ ઊર્ધ્વં ચતુર્દિક્ષુ માતર્ભૂયો નમો નમઃ ॥ ૫૨॥

ઉપસંહર દેવેશિ રૂપમેતદલૌકિકમ્ ।
તદેવ દર્શયાસ્માકં રૂપં સુન્દરસુન્દરમ્ ॥ ૫૩॥

વ્યાસ ઉવાચ -
ઇતિ ભીતાન્સુરાન્દૃષ્ટ્વા જગદમ્બા કૃપાર્ણવા ।
સંહૃત્ય રૂપં ઘોરં તદ્દર્શયામાસ સુન્દરમ્ ॥ ૫૪॥

પાશાઙ્કુશવરાભીતિધરં સર્વાઙ્ગકોમલમ્ ।
કરુણાપૂર્ણનયનં મન્દસ્મિતમુખામ્બુજમ્ ॥ ૫૫॥

દૃષ્ટ્વા તત્સુન્દરં રૂપં તદા ભીતિવિવર્જિતાઃ ।
શાન્તિચિત્તા પ્રણેમુસ્તે હર્ષગદ્ગદનિઃસ્વનાઃ ॥ ૫૬॥

॥ ઇતિ શ્રીદેવીભાગવતે દેવીગીતાયાં દ્વિતીયોઽધ્યાયઃ ॥

॥ અથ તૃતીયોઽધ્યાયઃ ॥

શ્રીદેવ્યુવાચ -
ક્વ યૂયં મન્દભાગ્યા વૈ ક્વેદં રૂપં મહાદ્ભુતમ્ ।
તથાપિ ભક્તવાત્સલ્યાદીદૃશં દર્શિતં મયા ॥ ૧॥

ન વેદાધ્યયનૈર્યોગૈર્ન દાનૈસ્તપસેજ્યયા ।
રૂપં દ્રષ્ટુમિદં શક્યં કેવલં મત્કૃપાં વિના ॥ ૨॥

પ્રકૃતં શૃણુ રાજેન્દ્ર પરમાત્માત્ર જીવતામ્ ।

ઉપાધિયોગાત્સમ્પ્રાપ્તઃ કર્તૃત્વાદિકમપ્યુત ॥ ૩॥

ક્રિયાઃ કરોતિ વિવિધા ધર્માધર્મૈકહેતવઃ ।
નાનાયોનીસ્તતઃ પ્રાપ્ય સુખદુઃખૈશ્ચ યુજ્યતે ॥ ૪॥

પુનસ્તત્સંસ્કૃતિવશાન્નાનાકર્મરતઃ સદા ।
નાનાદેહાન્સમાપ્નોતિ સુખદુઃખૈશ્ચ યુજ્યતે ॥ ૫॥

ઘટીયન્ત્રવદેતસ્ય ન વિરામઃ કદાપિ હિ ।
અજ્ઞાનમેવ મૂલં સ્યાત્તતઃ કામઃ ક્રિયાસ્તતઃ ॥ ૬॥

તસ્માદજ્ઞાનનાશાય યતેત નિયતં નરઃ ।
એતદ્ધિ જન્મસાફલ્યં યદજ્ઞાનસ્ય નાશનમ્ ॥ ૭॥

પુરુષાર્થસમાપ્તિશ્ચ જીવન્મુક્તિદશાઽપિ ચ ।
અજ્ઞાનનાશને શક્તા વિદ્યૈવ તુ પટીયસી ॥ ૮॥

ન કર્મ તજ્જં નોપાસ્તિર્વિરોધાભાવતો ગિરે ।
પ્રત્યુતાશાઽજ્ઞાનનાશે કર્મણા નૈવ ભાવ્યતામ્ ॥ ૯॥

અનર્થદાનિ કર્માણિ પુનઃ પુનરુશન્તિ હિ ।
તતો રાગસ્તતો દોષસ્તતોઽનર્થો મહાન્ભવેત્ ॥ ૧૦॥

તસ્માત્સર્વપ્રયત્નેન જ્ઞાનં સમ્પાદયેન્નરઃ ।
કુર્વન્નેવેહ કર્માણીત્યતઃ કર્માપ્યવશ્યકમ્ ॥ ૧૧॥

જ્ઞાનાદેવ હિ કૈવલ્યમતઃ સ્યાત્તત્સમુચ્ચયઃ ।
સહાયતાં વ્રજેત્કર્મ જ્ઞાનસ્ય હિતકારિ ચ ॥ ૧૨॥

ઇતિ કેચિદ્વદન્ત્યત્ર તદ્વિરોધાન્ન સંભવેત્ ।
જ્ઞાનાધૃદ્ગ્રન્થિભેદઃ સ્યાધૃદ્ગ્રન્થૌ કર્મસંભવઃ ॥ ૧૩॥

યૌગપદ્યં ન સંભાવ્યં વિરોધાત્તુ તતસ્તયોઃ ।
તમઃપ્રકાશયોર્યદ્વદ્યૌગપદ્યં ન સંભવિ ॥ ૧૪॥

તસ્માત્સર્વાણિ કર્માણિ વૈદિકાનિ મહામતે ।
ચિત્તશુદ્ધ્યન્તમેવ સ્યુસ્તાનિ કુર્યાત્પ્રયત્નતઃ ॥ ૧૫॥

શમો દમસ્તિતિક્ષા ચ વૈરાગ્યં સત્ત્વસંભવઃ ।
તાવત્પર્યન્તમેવ સ્યુઃ કર્માણિ ન તતઃ પરમ્ ॥ ૧૬॥

તદન્તે ચૈવ સંન્યસ્ય સશ્રયેદ્ગુરુમાત્મવાન્ ।
શ્રોત્રિયં બ્રહ્મનિષ્ઠં ચ ભક્ત્યા નિર્વ્યાજયા પુનઃ ॥ ૧૭॥

વેદાન્તશ્રવણં કુર્યાન્નિત્યમેવમતન્દ્રિતઃ ।
તત્ત્વમસ્યાદિવાક્યસ્ય નિત્યમર્થં વિચારયેત્ ॥ ૧૮॥

તત્ત્વમસ્યાદિવાક્યં તુ જીવબ્રહ્મૈક્યબોધકમ્ ।
ઐક્યે જ્ઞાતે નિર્ભયસ્તુ મદ્રૂપો હિ પ્રજાયતે ॥ ૧૯॥

પદાર્થાવગતિઃ પૂર્વં વાક્યાર્થાવગતિસ્તતઃ ।
તત્પદસ્ય ચ વાચ્યાર્થો ગિરેઽહં પરિકીર્તિતઃ ॥ ૨૦॥

ત્વંપદસ્ય ચ વાચ્યાર્થો જીવ એવ ન સંશયઃ ।
ઉભયોરૈક્યમસિના પદેન પ્રોચ્યતે બુધૈઃ ॥ ૨૧॥

વાચ્યાર્થયોર્વિરુદ્ધત્વાદૈક્યં નૈવ ઘટેત હ ।
લક્ષણાઽતઃ પ્રકર્તવ્યા તત્ત્વમોઃ શ્રુતિસંસ્થયોઃ ॥ ૨૨॥

ચિન્માત્રં તુ તયોર્લક્ષ્યં તયોરૈક્યસ્ય સંભવઃ ।
તયોરૈક્યં તથા જ્ઞાત્વા સ્વાભેદેનાદ્વયો ભવેત્ ॥ ૨૩॥

દેવદત્તઃ સ એવાયમિતિવલ્લક્ષણા સ્મૃતા ।
સ્થૂલાદિદેહરહિતો બ્રહ્મસમ્પદ્યતે નરઃ ॥ ૨૪ ॥

પઞ્ચીકૃતમહાભૂતસંભૂતઃ સ્થૂલદેહકઃ ।
ભોગાલયો જરાવ્યાધિસંયુતઃ સર્વકર્મણામ્ ॥ ૨૫॥

મિથ્યાભૂતોઽયમાભાતિ સ્ફુટં માયામયત્વતઃ ।
સોઽયં સ્થૂલ ઉપાધિઃ સ્યાદાત્મનો મે નગેશ્વર ॥ ૨૬॥

જ્ઞાનકર્મેન્દ્રિયયુતં પ્રાણપઞ્ચકસંયુતમ્ ।
મનોબુદ્ધિયુતં ચૈતત્સૂક્ષ્મં તત્કવયો વિદુઃ ॥ ૨૭॥

અપઞ્ચીકૃતભૂતોત્થં સૂક્ષ્મદેહોઽયમાત્મનઃ ।
દ્વિતીયોઽયમુપાધિઃ સ્યાત્સુખાદેરવબોધકઃ ॥ ૨૮॥

અનાદ્યનિર્વાચ્યમિદમજ્ઞાનં તુ તૃતીયકઃ ।
દેહોઽયમાત્મનો ભાતિ કારણાત્મા નગેશ્વર ॥ ૨૯॥

ઉપાધિવિલયે જાતે કેવલાત્માઽવશિષ્યતે ।
દેહત્રયે પઞ્ચકોશા અન્તસ્થાઃ સન્તિ સર્વદા ॥ ૩૦॥

પઞ્ચકોશપરિત્યાગે બ્રહ્મપુચ્છં હિ લભ્યતે ।
નેતિ નેતીત્યાદિવાક્યૈર્મમ રૂપં યદુચ્યતે ॥ ૩૧॥

ન જાયતે મ્રિયતે વા કદાચિ-
ન્નાયં ભૂત્વા ન બભૂવ કશ્ચિત્ ।
અજો નિત્યઃ શાશ્વતોઽયં પુરાણો
ન હન્યતે હન્યમાને શરીરે ॥ ૩૨॥

હન્તા ચેન્મન્યતે હન્તું હતશ્ચેન્મન્યતે હતમ્ ।
ઉભૌ તૌ ન વિજાનીતો નાયં હન્તિ ન હન્યતે ॥ ૩૩॥

અણોરણીયાન્મહતો મહીયા-
નાત્માઽસ્ય જન્તોર્નિહિતો ગુહાયામ્ ।
તમક્રતુઃ પશ્યતિ વીતશોકો
ધાતુપ્રસાદાન્મહિમાનમસ્ય ॥ ૩૪॥

આત્માનં રથિનં વિદ્ધિ શરીરં રથમેવ તુ ।
બુદ્ધિં તુ સારથિં વિદ્ધિ મનઃ પ્રગ્રહમેવ ચ ॥ ૩૫॥

ઇન્દ્રિયાણિ હયાનાહુર્વિષયાંસ્તેષુ ગોચરાન્ ।
આત્મેન્દ્રિયમનોયુક્તં ભોક્તેત્યાહુર્મનીષિણઃ ॥ ૩૬॥

યસ્ત્વવિદ્વાન્ભવતિ ચામનસ્કઃ સદાઽશુચિઃ ।
સ તુ તત્પદમવાપ્નોતિ સંસારં ચાધિગચ્છતિ ॥ ૩૭॥

યસ્તુ વિજ્ઞાનવાન્ભવતિ સમનસ્કઃ સદા શુચિઃ ।
સ તુ તત્પદમાપ્નોતિ યસ્માદ્ભૂયો ન જાયતે ॥ ૩૮॥

વિજ્ઞાનસારથિર્યસ્તુ મનઃ પ્રગ્રહવાન્નરઃ ।
સોઽધ્વનઃ પારમાપ્નોતિ મદીયં યત્પરં પદમ્ ॥ ૩૯॥

ઇત્થં શ્રુત્યા ચ મત્યા ચ નિશ્ચિત્યાત્માનમાત્મના ।
ભાવયેન્મામાત્મરૂપાં નિદિધ્યાસનતોઽપિ ચ ॥ ૪૦॥

યોગવૃત્તેઃ પુરા સ્વામિન્ભાવયેદક્ષરત્રયમ્ ।
દેવીપ્રણવસંજ્ઞસ્ય ધ્યાનાર્થં મન્ત્રવાચ્યયોઃ ॥ ૪૧॥

હકારઃ સ્થૂલદેહઃ સ્યાદ્રકારઃ સૂક્ષ્મદેહકઃ ।

ઈકારઃ કારાણાત્માઽસૌ હ્રીઙ્કારોઽહં તુરીયકમ્ ॥ ૪૨॥

એવં સમષ્ટિદેહેઽપિ જ્ઞાત્વા બીજત્રયં ક્રમાત્ ।
સમષ્ટિવ્યષ્ટ્યોરેકત્વં ભાવયેન્મતિમાન્નરઃ ॥ ૪૩॥

સમાધિકાલાત્પૂર્વં તુ ભાવયિત્વૈવમાદૃતઃ ।
તતો ધ્યાયેન્નિલીનાક્ષો દેવીં માં જગદીશ્વરીમ્ ॥ ૪૪॥

પ્રાણાપાનૌ સમૌ કૃત્વા નાસાભ્યન્તરચારિણૌ ।
નિવૃત્તવિષયાકાઙ્ક્ષો વીતદોષો વિમત્સરઃ ॥ ૪૫॥

ભક્ત્યા નિર્વ્યાજયા યુક્તો ગુહાયાં નિઃસ્વને સ્થલે ।
હકારં વિશ્વમાત્માનં રકારે પ્રવિલાપયેત્ ॥ ૪૬॥

રકારં તૈજસં દેવમીકારે પ્રવિલાપયેત્ ।
ઈકારં પ્રાજ્ઞયાત્માનં હ્રીઙ્કારે પ્રવિલાપયેત્ ॥ ૪૭॥

વાચ્યવાચકતાહીનં દ્વૈતભાવવિવર્જિતમ્ ।
અખણ્ડં સચ્ચિદાનન્દં ભાવયેત્તચ્છિખાન્તરે ॥ ૪૮॥

ઇતિ ધ્યાનેન માં રાજન્સાક્ષાત્કૃત્ય નરોત્તમઃ ।
મદ્રૂપ એવ ભવતિ દ્વયોરપ્યેકતા યતઃ ॥ ૪૯॥

યોગયુક્ત્યાઽનયા દ્રષ્ટા મામાત્માનં પરાત્પરમ્ ।
અજ્ઞાનસ્ય સકાર્યસ્ય તત્ક્ષણે નાશકો ભવેત્ ॥ ૫૦॥

॥ ઇતિ શ્રીદેવીભાગવતે દેવીગીતાયાં તૃતીયોઽધ્યાયઃ ॥

॥ અથ ચતુર્થોઽધ્યાયઃ ॥

હિમાલય ઉવાચ -
યોગં વદ મહેશાનિ સાઙ્ગ સંવિત્પ્રદાયકમ્ ।
કૃતેન યેન યોગ્યોઽહં ભવેયં તત્ત્વદર્શને ॥ ૧॥

શ્રીદેવ્યુવાચ -
ન યોગો નભસઃ પૃષ્ઠે ન ભૂમૌ ન રસાતલે ।
ઐક્યં જીવાત્મનોરાહુર્યોગં યોગવિશારદાઃ ॥ ૨॥

તત્પ્રત્યૂહાઃ ષડાખ્યાતા યોગવિઘ્નકરાનઘ ।
કામક્રોધૌ લોભમોહૌ મદમાત્સર્યસંજ્ઞકૌ ॥ ૩॥

યોગાઙ્ગૈરેવ ભિત્ત્વા તાન્યોગિનો યોગમાપ્નુયુઃ ।
યમં નિયમમાસનપ્રાણાયામૌ તતઃપરમ્ ॥ ૪॥

પ્રત્યાહારં ધારણાખ્યં ધ્યાનં સાર્ધં સમાધિના ।
અષ્ટાઙ્ગાન્યાહુરેતાનિ યોગિનાં યોગસાધને ॥ ૫॥

અહિંસા સત્યમસ્તેયં બ્રહ્મચર્યં દયાઽઽર્જવમ્ ।
ક્ષમા ધૃતિર્મિતાહારઃ શૌચં ચેતિ યમા દશ ॥ ૬॥

તપઃ સન્તોષ આસ્તિક્યં દાનં દેવસ્ય પૂજનમ્ ।
સિદ્ધાન્તશ્રવણં ચૈવ હ્રીર્મતિશ્ચ જપો હુતમ્ ॥ ૭॥

દશૈતે નિયમાઃ પ્રોક્તા મયા પર્વતનાયક ।
પદ્માસનં સ્વસ્તિકં ચ ભદ્રં વજ્રાસનં તથા ॥ ૮॥

વીરાસનમિતિ પ્રોક્તં ક્રમાદાસનપઞ્ચકમ્ ।
ઊર્વોરુપરિ વિન્યસ્ય સમ્યક્પાદતલે શુભે ॥ ૯॥

અઙ્ગિષ્ઠૌ ચ નિબધ્નીયાદ્ધસ્તાભ્યાં વ્યુત્ક્રમાત્તતઃ ।
પદ્માસનમિતિ પ્રોક્તં યોગિનાં હૃદયંગમમ્ ॥ ૧૦॥

જાનૂર્વોરન્તરે સમ્યક્કૃત્વા પાદતલે શુભે ।
ઋજુકાયો વિશેદ્યોગી સ્વસ્તિકં તત્પ્રચક્ષતે ॥ ૧૧॥

સીવન્યાઃ પાર્શ્વયોર્ન્યસ્ય ગુલ્ફયુગ્મં સુનિશ્ચિતમ્ ।
વૃષણાધઃ પાદપાર્ષ્ણી પાણિભ્યાં પરિબન્ધયેત્ ॥ ૧૨॥

ભદ્રાસનમિતિ પ્રોક્તં યોગિભિઃ પરિપૂજિતમ્ ।
ઊર્વોઃ પાદૌ ક્રમાન્ન્યસ્ય જાન્વોઃપ્રત્યઙ્મુખાઙ્ગુલી ॥ ૧૩॥

કરૌ વિદધ્યાદાખ્યાતં વજ્રાસનમનુત્તમમ્ ।
એકં પાદમધઃ કૃત્વા વિન્યસ્યોરું તથોત્તરે ॥ ૧૪॥

ઋજુકાયો વિશેદ્યોગી વીરાસનમિતીરિતમ્ ।
ઇડયાકર્ષયેદ્વાયું બાહ્યં ષોડશમાત્રયા
ધારયેત્પૂરિતં યોગી ચતુઃષષ્ટ્યા તુ માત્રયા ॥ ૧૫॥

સુષુમ્નામધ્યગં સમ્ય દ્વાત્રિંશન્માત્રયા શનૈઃ ॥ ૧૬॥

નાડ્યા પિઙ્ગલયા ચૈવ રેચયેદ્યોગવિત્તમઃ ।

પ્રાણાયામમિમં પ્રાહુર્યોગશાસ્ત્રવિશારદાઃ ॥ ૧૭॥

ભૂયો ભૂયઃ ક્રમાત્તસ્ય બાહ્યમેવં સમાચરેત્ ।
માત્રાવૃદ્ધિઃ ક્રમેણૈવ સમ્યગ્દ્વાદશ ષોડશ ॥ ૧૮॥

જપધ્યાનાદિભિઃ સાર્થં સગર્ભં તં વિદુર્બુધાઃ ।
તદપેતં વિગર્ભં ચ પ્રાણાયામં પરે વિદુઃ ॥ ૧૯॥

ક્રમાદભ્યસ્યતઃ પુંસો દેહે સ્વેદોદ્ગમોઽધમઃ ।
મધ્યમઃ કંપસંયુક્તો ભૂમિત્યાગઃ પરો મતઃ ॥ ૨૦॥

ઉત્તમસ્ય ગુણાવાપ્તિર્યાવચ્છીલનમિષ્યતે ।
ઇન્દ્રિયાણાં વિચરતાં વિષયેષુ નિરર્ગલમ્ ॥ ૨૧॥

બલાદાહરણં તેભ્યઃ પ્રત્યાહારોઽભિધીયતે ।
અઙ્ગુષ્ઠગુલ્ફજાનૂરુમૂલાધારલિઙ્ગનાભિષુ ॥ ૨૨॥

હૃદ્ગ્રીવાકણ્ઠદેશેષુ લંબિકાયાં તતો નસિ ।
ભ્રૂમધ્યે મસ્તકે મૂર્ધ્નિ દ્વાદશાન્તે યથાવિધિ ॥ ૨૩॥

ધારણં પ્રાણમરુતો ધારણેતિ નિગદ્યતે ।
સમાહિતેન મનસા ચૈતન્યાન્તરવર્તિના ॥ ૨૪॥

આત્મન્યભીષ્ટદેવાનાં ધ્યાનં ધ્યાનમિહોચ્યતે ।
સમત્વભાવના નિત્યં જીવાત્મપરમાત્મનોઃ ॥ ૨૫॥

સમાધિર્માહુર્મુનયઃ પ્રોક્તમષ્ટાઙ્ગલક્ષણમ્ ।
ઇદાનીં કથયે તેઽહં મન્ત્રયોગમનુત્તમમ્ ॥ ૨૬॥

વિશ્વં શરીરમિત્યુક્તં પઞ્ચભૂતાત્મકં નગ ।
ચન્દ્રસૂર્યાગ્નિતેજોભિર્જીવબ્રહ્મૈક્યરૂપકમ્ ॥ ૨૭॥

તિસ્રઃ કોટ્યસ્તદર્ધેન શરીરે નાડ્યો મતાઃ ।
તાસુ મુખ્યા દશ પ્રોક્તાસ્તાભ્યસ્તિસ્રો વ્યવસ્થિતાઃ ॥ ૨૮॥

પ્રધાના મેરુદણ્ડેઽત્ર ચન્દ્રસૂર્યાગ્નિરૂપિણી ।
ઇડા વામે સ્થિતા નાડી શુભ્રા તુ ચન્દ્રરૂપિણી ॥ ૨૯॥

શક્તિરૂપા તુ સા નાડી સાક્ષાદમૃતવિગ્રહા ।
દક્ષિણે યા પિઙ્ગલાખ્યા પુંરૂપા સૂર્યવિગ્રહા ॥ ૩૦॥

સર્વતેજોમયી સા તુ સુષુમ્ના વહ્નિરૂપિણી ।
તસ્યા મધ્યે વિચિત્રાખ્યે ઇચ્છાજ્ઞાનક્રિયાત્મકમ્ ॥ ૩૧॥

મધ્યે સ્વયંભૂલિઙ્ગં તુ કોટિસૂર્યસમપ્રભમ્ ।
તદૂર્ધ્વં માયાબીજં તુ હરાત્માબિન્દુનાદકમ્ ॥ ૩૨॥

તદૂર્ધ્વં તુ શિખાકારા કુણ્ડલી રક્તવિગ્રહા ।
દેવ્યાત્મિકા તુ સા પ્રોક્તા મદભિન્ના નગાધિપ ॥ ૩૩॥

તદ્બાહ્યે હેમરૂપાભં વાદિસાન્તચતુર્દલમ્ ।
દ્રુતહેમસમપ્રખ્યં પદ્મં તત્ર વિચિન્તયેત્ ॥ ૩૪॥

તદૂર્ધ્વં ત્વનલપ્રખ્યં ષડ્દલં હીરકપ્રભમ્ ।
વાદિલાન્તષડ્વર્ણેન સ્વાધિષ્ઠાનમનુત્તમમ્ ॥ ૩૫॥

મૂલાધાર ષટ્કોણં મૂલાધારં તતો વિદુઃ ।
સ્વશબ્દેન પરં લિઙ્ગં સ્વાધિષ્ઠાનં તતો વિદુઃ ॥ ૩૬॥

તદૂર્ધ્વં નાભિદેશે તુ મણિપૂરં મહાપ્રભમ્ ।
મેઘાભં વિદ્યુદાભં ચ બહુતેજોમયં તતઃ ॥ ૩૭॥

મણિવદ્ભિન્નં તત્પદ્મં મણિપદ્મં તથોચ્યતે ।
દશભિશ્ચ દલૈર્યુક્તં ડાદિફાન્તાક્ષરાન્વિતમ્ ॥ ૩૮॥

વિષ્ણુનાઽધિષ્ઠિતં પત્રં વિષ્ણ્વાલોકનકારણમ્ ।
તદૂર્ધ્વેઽનાહતં પદ્મમુદ્યદાદિત્યસન્નિભમ્ ॥ ૩૯॥

કાદિઠાન્તદલૈરર્કપત્રૈશ્ચ સમધિષ્ઠિતમ્ ।
તન્મધ્યે બાણલિઙ્ગં તુ સૂર્યાયુતસમપ્રભમ્ ॥ ૪૦॥

શબ્દબ્રહ્મમયં શબ્દાનાહતં તત્ર દૃશ્યતે ।
અનાહતાખ્યં તત્પદ્મં મુનિભિઃ પરિકીર્તિતમ્ ॥ ૪૧॥

આનન્દસદનં તત્તુ પુરુષાધિષ્ઠિતં પરમ્ ।
તદૂર્ધ્વં તુ વિશુદ્ધાખ્યં દલષોડશપઙ્કજમ્ ॥ ૪૨॥

સ્વરૈઃ ષોડશભિર્યુક્તં ધૂમ્રવર્ણં મહાપ્રભમ્ ।
વિશુદ્ધં તનુતે યસ્માજ્જીવસ્ય હંસલોકનાત્ ॥ ૪૩॥

વિશુદ્ધં પદ્મમાખ્યાતમાકાશાખ્યં મહાદ્ભુતમ્ ।
આજ્ઞાચક્રં તદૂર્ધ્વે તુ આત્મનાઽધિષ્ઠિતં પરમ્ ॥ ૪૪॥

આજ્ઞાસઙ્ક્રમણં તત્ર તેનાજ્ઞેતિ પ્રકીર્તિતમ્ ।
દ્વિદલં હક્ષસંયુક્તં પદ્મં તત્સુમનોહરમ્ ॥ ૪૫॥

કૈલાસાખ્યં તદૂર્ધ્વં તુ રોધિની તુ તદૂર્ધ્વતઃ ।
એવં ત્વાધારચક્રાણિ પ્રોક્તાનિ તવ સુવ્રત ॥ ૪૬॥

સહસ્રારયુતં બિન્દુસ્થાનં તદૂર્ધ્વમીરિતમ્ ।
ઇત્યેતત્કથિતં સર્વં યોગમાર્ગમનુત્તમમ્ ॥ ૪૭॥

આદૌ પૂરકયોગેનાપ્યાધારે યોજયેન્મનઃ ।
ગુદમેઢ્રાન્તરે શક્તિસ્તામાકુઞ્ચ્ય પ્રબોધયેત્ ॥ ૪૮॥

લિઙ્ગભેદક્રમેણૈવ બિન્દુચક્રં ચ પ્રાપયેત્ ।
શંભુના તાં પરાશક્તિમેકીભૂતાં વિચિન્તયેત્ ॥ ૪૯॥

તત્રોત્થિતામૃતં યત્તુ દ્રુતલાક્ષારસોપમમ્ ।
પાયયિત્વા તુ તાં શક્તિં માયખ્યાં યોગસિદ્ધિદામ્ ॥ ૫૦॥

ષટ્ચક્રદેવતાસ્તત્ર સન્તર્પ્યામૃતધારયા ।
આનયેત્તેન માર્ગેણ મૂલાધારં તતઃ સુધીઃ ॥ ૫૧॥

એવમભ્યસ્યમાનસ્યાપ્યહન્યહનિ નિશ્ચિતમ્ ।
પૂર્વોક્તદૂષિતા મન્ત્રાઃ સર્વે સિધ્યન્તિ નાન્યથા ॥ ૫૨॥

જરામરણદુઃખાદ્યૈર્મુચ્યતે ભવબન્ધનાત્ ।
યે ગુણાઃ સન્તિ દેવ્યા મે જગન્માતુર્યથા તથા ॥ ૫૩॥

તે ગુણાઃ સાધકવરે ભવન્ત્યેવ ચાન્યથા ।
ઇત્યેવં કથિતં તાત વાયુધારણમુત્તમમ્ ॥ ૫૪॥

ઇદાનીં ધારણાખ્યં તુ શૃણુષ્વાવહિતો મમ ।
દિક્કાલાદ્યનવચ્છિન્નદેવ્યાં ચેતો વિધાય ચ ॥ ૫૫॥

તન્મયો ભવતિ ક્ષિપ્રં જીવબ્રહ્મૈક્યયોજનાત્ ।
અથવા સમલં ચેતો યદિ ક્ષિપ્રં ન સિધ્યતિ ॥ ૫૬॥

તદાવયવયોગેન યોગી યોગાન્સમભ્યસેત્ ।
મદીયહસ્તપાદાદાવઙ્ગે તુ મધુરે નગ ॥ ૫૭॥

ચિત્તં સંસ્થાપયેન્મન્ત્રી સ્થાનસ્થાનજયાત્પુનઃ ।

વિશુદ્ધચિત્તઃ સર્વસ્મિન્રૂપે સંસ્થાપયેન્મનઃ ॥ ૫૮॥

યાવન્મનોલયં યાતિ દેવ્યાં સંવિદિ પર્વત ।
તાવદિષ્ટમિદં મન્ત્રી જપહોમૈઃ સમભ્યસેત્ ॥ ૫૯॥

મન્ત્રાભ્યાસેન યોગેન જ્ઞેયજ્ઞાનાય કલ્પતે ।
ન યોગેન વિના મન્ત્રો ન મન્ત્રેણ વિના હિ સઃ ॥ ૬૦॥

દ્વયોરભ્યાસયોગો હિ બ્રહ્મસંસિદ્ધિકારણમ્ ।
તમઃપરિવૃતે ગેહે ઘટો દીપેન દૃશ્યતે ॥ ૬૧॥

એવં માયાવૃતો હ્યાત્મા મનુના ગોચરીકૃતઃ ।
ઇતિ યોગવિધિઃ કૃત્સ્નઃ સાઙ્ગઃ પ્રોક્તો મયાઽધુના ॥ ૬૨॥

॥ ઇતિ શ્રીદેવીભાગવતે દેવીગીતાયાં ચતુર્થોઽધ્યાયઃ ॥

॥ અથ પઞ્ચમોઽધ્યાયઃ ॥

શ્રીદેવ્યુવાચ -
ઇત્યાદિ યોગયુક્તાત્મા ધ્યાયેન્માં બ્રહ્મરૂપિણીમ્ ।
ભક્ત્યા નિર્વ્યાજયા રાજન્નાસને સમુપસ્થિતઃ ॥ ૧॥

આવિઃ સન્નિહિતં ગુહાચરં નામ મહત્પરમ્ ।
અત્રૈતત્સર્વમર્પિતમેજત્પ્રાણનિમિષચ્ચ યત્ ॥ ૨॥

એતજ્જાનથ સદસદ્વરેણ્યં
    વિજ્ઞાનાદ્યદ્વરિષ્ઠં પ્રજાનામ્ ।
યદર્ચિમદ્યદણુભ્યોઽણુ ચ
    યસ્મિંલ્લોકા નિહિતા લોકિનશ્ચ ॥ ૩॥

તદેતદક્ષરં બ્રહ્મ સ પ્રાણસ્તદુ વાઙ્ મનઃ ।
તદેતત્સત્યમમૃતં તદ્વેદ્ધવ્યં સૌમ્ય વિદ્ધિ ॥ ૪॥

ધનુર્ગૃત્વૌપનિષદં મહાસ્ત્રં
    શરં હ્યુપાસાનિશિતં સન્ધયીત ।
આયમ્ય તદ્ભાવગતેન ચેતસા
    લક્ષ્યં તદેવાક્ષરં સૌમ્ય વિદ્ધિ ॥ ૫॥

પ્રણવો ધનુઃ શરો હ્યાત્મા બ્રહ્મતલ્લક્ષ્યમુચ્યતે ।

અપ્રમત્તેન વેદ્ધવ્યં શરવત્તન્મયો ભવેત્ ॥ ૬॥

યસ્મિન્દ્યૌશ્ચ પૃથિવી ચાન્તરિક્ષ-
    મોતં મનઃ સહ પ્રાણૈશ્ચ સર્વૈઃ ।
તમેવૈકં જાનથાત્માનમન્યા
    વાચો વિમુઞ્ચથા અમૃતસ્યૈષ સેતુઃ ॥ ૭॥

અરા ઇવ રથનાભૌ સંહતા યત્ર નાડ્યઃ ।
સ એષોન્તશ્ચરતે બહુધા જાયમાનઃ ॥ ૮॥

ઓમિત્યેવં ધ્યાયથાત્માનં સ્વસ્તિ વઃ પારાય તમસઃ પરસ્તાત્ ।
દિવ્યે બ્રહ્મપુરે વ્યોમ્નિ આત્મા સમ્પ્રતિષ્ઠિતઃ ॥ ૯॥

મનોમયઃ પ્રાણશરીરનેતા
    પ્રતિષ્ઠિતોઽન્ને હૃદયં સંનિધાય ।
તદ્વિજ્ઞાનેન પરિપશ્યન્તિ ધીરા
    આનન્દરૂપમમૃતં યદ્વિભાતિ ॥ ૧૦॥

ભિદ્યતે હૃદયગ્રન્થિશ્છિદ્યન્તે સર્વસંશયાઃ ।
ક્ષીયન્તે ચાસ્ય કર્માણિ તસ્મિન્દૃષ્ટે પરાવરે ॥ ૧૧॥

હિરણ્મયે પરે કોશે વિરજં બ્રહ્મ નિષ્કલમ્ ।
તચ્છુભ્રં જ્યોતિષાં જ્યોતિસ્તદ્યદાત્મવિદો વિદુઃ ॥ ૧૨॥

ન તત્ર સૂર્યો ભાતિ ન ચન્દ્રતારકં
    નેમા વિદ્યુતો ભાન્તિ કુતોઽયમગ્નિઃ ।
તમેવ ભાન્તમનુભાતિ સર્વં
    તસ્ય ભાસા સર્વમિદં વિભાતિ ॥ ૧૩॥

બ્રહ્મૈવેદમમૃતં પુરસ્તાદ્
    બ્રહ્મ પશ્ચાદ્ બ્રહ્મ દક્ષિણશ્ચોત્તરેણ ।
અધશ્ચોર્ધ્વં પ્રસૃતં બ્રહ્મ
    એવેદં વિશ્વં વરિષ્ઠમ્ ॥ ૧૪॥

એતાદૃગનુભવો યસ્ય સ કૃતાર્થો નરોત્તમઃ ।
બ્રહ્મભૂતઃ પ્રસન્નાત્મા ન શોચતિ ન કાઙ્ક્ષતિ ॥ ૧૫॥

દ્વિતીયાદ્વૈ ભયં રજંસ્તદભાવાદ્બિભેતિ ન ।
ન તદ્વિયોગો મેઽપ્યસ્તિ મદ્વિયોગોઽપિ તસ્ય ન ॥ ૧૬॥

અહમેવ સ સોઽહં વૈ નિશ્ચિતં વિદ્ધિ પર્વત ।
મદ્દર્શનં તુ તત્ર સ્યાદ્યત્ર જ્ઞાની સ્થિતો મમ ॥ ૧૭॥

નાહં તીર્થે ન કૈલાસે વૈકુણ્ઠે વા ન કર્હિચિત્ ।
વસામિ કિન્તુ મજ્જ્ઞાનિહૃદયાંભોજમધ્યમે ॥ ૧૮॥

મત્પૂજાકોટિફલદં સકૃન્મજ્જ્ઞાનિનોઽર્ચનમ્ ।
કુલં પવિત્રં તસ્યાસ્તિ જનની કૃતકૃત્યકા ॥ ૧૯॥

વિશ્વંભરા પુણ્યવતી ચિલ્લયો યસ્ય ચેતસઃ ।
બ્રહ્મજ્ઞાનં તુ યત્પૃષ્ટં ત્વયા પર્વતસત્તમ ॥ ૨૦॥

કથિતં તન્મયા સર્વં નાતો વક્તવ્યમસ્તિ હિ ।
ઇદં જ્યેષ્ઠાય પુત્રાય ભક્તિયુક્તાય શીલિને ॥ ૨૧॥

શિષ્યાય ચ યથોક્તાય વક્તવ્યં નાન્યથા ક્વચિત્ ।
યસ્ય દેવે પરા ભક્તિર્યથા દેવે તથા ગુરૌ ॥ ૨૨॥

તસ્યૈતે કથિતા હ્યર્થાઃ પ્રકાશન્તે મહાત્મનઃ ।
યેનોપદિષ્ટા વિદ્યેયં સ એવ પરમેશ્વરઃ ॥ ૨૩॥

યસ્યાયં સુકૃતં કર્તુમસમર્થસ્તતો ઋણી ।
પિત્રોરપ્યધિકઃ પ્રોક્તો બ્રહ્મજન્મપ્રદાયકઃ ॥ ૨૪॥

પિતૃજાતં જન્મ નષ્ટં નેત્થં જાતં કદાચન ।
તસ્મૈ ન દ્રુહ્યેદિત્યાદિ નિગમોઽપ્યવદન્નગ ॥ ૨૫॥

તસ્માચ્છાસ્ત્રસ્ય સિદ્ધાન્તો બ્રહ્મદાતા ગુરુઃ પરઃ ।
શિવે રુષ્ટે ગુરુસ્ત્રાતા ગુરૌ રુષ્ટે ન શઙ્કરઃ ॥ ૨૬॥

તસ્માત્સર્વપ્રયત્નેન શ્રીગુરું તોષયેન્નગ ।
કાયેન મનસા વાચા સર્વદા તત્પરો ભવેત્ ॥ ૨૭॥

અન્યથા તુ કૃતઘ્નઃ સ્યાત્કૃતઘ્ને નાસ્તિ નિષ્કૃતિઃ ।
ઇન્દ્રેણાથર્વણાયોક્તા શિરશ્છેદપ્રતિજ્ઞયા ॥ ૨૮॥

અશ્વિભ્યાં કથને તસ્ય શિરશ્છિન્નં ચ વજ્રિણા ।
અશ્વીયં તચ્છિરો નષ્ટં દૃષ્ટ્વા વૈદ્યો સુરોત્તમૌ ॥ ૨૯॥

પુનઃ સંયોજિતં સ્વીયં તાભ્યાં મુનિશિરસ્તદા ।

ઇતિ સઙ્કટસમ્પાદ્યા બ્રહ્મવિદ્યા નગાધિપ ।
લબ્ધા યેન સ ધન્યઃ સ્યાત્કૃતકૃત્યશ્ચ ભૂધર ॥ ૩૦॥

॥ ઇતિ શ્રીદેવીભાગવતે દેવીગીતાયાં પઞ્ચમોઽધ્યાયઃ ॥

॥ અથ ષષ્ઠોઽધ્યાયઃ ॥

હિમાલય ઉવાચ -
સ્વીયાં ભક્તિં વદસ્વામ્બ યેન જ્ઞાતં સુખેન હિ ।
જાયતે મનુજસ્યાસ્ય મધ્યમસ્યવિરાગિણઃ ॥ ૧॥

દેવ્યુવાચ -
માર્ગાસ્ત્રયો મે વિખ્યાતા મોક્ષપ્રાપ્તૌ નગાધિપ ।
કર્મયોગો જ્ઞાનયોગો ભક્તિયોગશ્ચ સત્તમ ॥ ૨॥

ત્રયાણામપ્યયં યોગ્યઃ કર્તું શક્યોઽસ્તિ સર્વથા ।
સુલભત્વાન્માનસત્વાત્કાયચિત્તાદ્યપીડનાત્ ॥ ૩॥

ગુણભેદાન્મનુષ્યાણાં સા ભક્તિસ્ત્રિવિધા મતા ।
પરપીડાં સમુદ્દિશ્ય દંભં કૃત્વા પુરઃસરમ્ ॥ ૩॥

માત્સર્યક્રોધયુક્તો યસ્તસ્ય ભક્તિસ્તુ તામસી ।
પરપીડાદિરહિતઃ સ્વકલ્યાણાર્થમેવ ચ ॥ ૫॥

નિત્યં સકામો હૃદયે યશોર્થી ભોગલોલુપઃ ।
તત્તત્ફલસમાવાપ્ત્યૈ મામુપાસ્તેઽતિભક્તિતઃ ॥ ૬॥

ભેદબુદ્ધ્યા તુ માં સ્વસ્માદન્યાં જાનાતિ પામરઃ ।
તસ્ય ભક્તિઃ સમાખ્યાતા નગાધિપ તુ રાજસી ॥ ૭॥

પરમેશાર્પણં કર્મ પાપસઙ્ક્ષાલનાય ચ ।
વેદોક્તત્વાદવશ્યં તત્કર્તવ્યં તુ મયાનિશમ્ ॥ ૮॥

ઇતિ નિશ્ચિતબુદ્ધિસ્તુ ભેદબુદ્ધિમુપાશ્રિતઃ ।
કરોતિ પ્રીયતે કર્મ ભક્તિઃ સા નગ સાત્ત્વિકી ॥ ૯॥

પરભક્તેઃ પ્રાપિકેયં ભેદબુદ્ધ્યવલમ્બનાત્ ।
પૂર્વપ્રોક્તેત્યુભે ભક્તી ન પરપ્રાપિકે મતે ॥ ૧૦॥

અધુના પરભક્તિં તુ પ્રોચ્યમાનાં નિબોધ મે ।

મદ્ગુણશ્રવણં નિત્યં મમ નામાનુકીર્તનમ્ ॥ ૧૧॥

કલ્યાણગુણરત્નાનામાકરાયાં મયિ સ્થિરમ્ ।
ચેતસો વર્તનં ચૈવ તૈલધારાસમં સદા ॥ ૧૨॥

હેતુસ્તુ તત્ર કો વાપિ ન કદાચિદ્ભવેદપિ ।
સામીપ્યસાર્ષ્ટિસાયુજ્યસલોક્યાનાં ન ચએષણા ॥ ૧૩॥

મત્સેવાતોઽધિકં કિઞ્ચિન્નૈવ જાનાતિ કર્હિચિત્ ।
સેવ્યસેવકતાભાવાતત્ર મોક્ષં ન વાઞ્છતિ ॥ ૧૪॥

પરાનુરક્ત્યા મામેવ ચિન્તયેદ્યો હ્યતન્દ્રિતઃ ।
સ્વાભેદેનૈવ માં નિત્યં જાનાતિ ન વિભેદતઃ ॥ ૧૫॥

મદ્રૂપત્વેન જીવાનાં ચિન્તનં કુરુતે તુ યઃ ।
યથા સ્વસ્યાત્મનિ પ્રીતિસ્તથૈવ ચ પરાત્મનિ ॥ ૧૬॥

ચૈતન્યસ્ય સમાનત્વાન્ન ભેદં કુરુતે તુ યઃ ।
સર્વત્ર વર્તમાનાં માં સર્વરૂપાં ચ સર્વદા ॥ ૧૭॥

નમતે યજતે ચૈવાપ્યાચાણ્ડાલાન્તમીશ્વરમ્ ।
ન કુત્રાપિ દ્રોહબુદ્ધિં કુરુતે ભેદવર્જનાત્ ॥ ૧૮॥

મત્સ્થાનદર્શને શ્રદ્ધા મદ્ભક્તદર્શને તથા ।
મચ્છાસ્ત્રશ્રવણે શ્રદ્ધા મન્ત્રતન્ત્રાદિષુ પ્રભો ॥ ૧૯॥

મયિ પ્રેમાકુલમતી રોમાઞ્ચિતતનુઃ સદા ।
પ્રેમાશ્રુજલપૂર્ણાક્ષઃ કણ્ઠગદ્ગદનિસ્વનઃ ॥ ૨૦॥

અનન્યેનૈવ ભાવેન પૂજયેદ્યો નગાધિપ ।
મામીશ્વરીં જગદ્યોનિં સર્વકારણકારણમ્ ॥ ૨૧॥

વ્રતાનિ મમ દિવ્યાનિ નિત્યનૈમિત્તિકાન્યપિ ।
નિત્યં યઃ કુરુતે ભક્ત્યા વિત્તશાઠ્યવિવર્જિતઃ ॥ ૨૨॥

મદુત્સ્વદિદૃક્ષા ચ મદુત્સ્વકૃતિસ્તથા ।
જાયતે યસ્ય નિયતં સ્વભાવાદેવ ભૂધર ॥ ૨૩॥

ઉચ્ચૈર્ગાયંશ્ચ નામાનિ મમૈવ ખલુ નૃત્યતિ ।
અહઙ્કારાદિરહિતો દેહતાદાત્મ્યવર્જિતઃ ॥ ૨૪॥

પ્રારબ્ધેન યથા યચ્ચ ક્રિયતે તત્તથા ભવેત્ ।
ન મે ચિન્તાસ્તિ તત્રાપિ દેહસંરક્ષણાદિષુ ॥ ૨૫॥

ઇતિ ભક્તિસ્તુ યા પ્રોક્તા પરભક્તિસ્તુ સા સ્મૃતા ।
યસ્યાં દેવ્યતિરિક્તં તુ ન કિઞ્ચિદપિ ભાવ્યતે ॥ ૨૬॥

ઇત્થં જાતા પરા ભક્તિર્યસ્ય ભૂધર તત્ત્વતઃ ।
તદૈવ તસ્ય ચિન્માત્રે મદ્રૂપે વિલયો ભવેત્ ॥ ૨૭॥

ભક્તેસ્તુ યા પરા કાષ્ઠા સૈવ જ્ઞાનં પ્રકીર્તિતમ્ ।
વૈરાગ્યસ્ય ચ સીમા સા જ્ઞાને તદુભયં યતઃ ॥ ૨૮॥

ભક્તૌ કૃતાયાં યસ્યાપિ પ્રારબ્ધવશતો નગ ।
ન જાયતે મમ જ્ઞાનં મણિદ્વીપં સ ગચ્છતિ ॥ ૨૯॥

તત્ર ગત્વાઽખિલાન્ભોગાનનિચ્છન્નપિ ચર્ચ્છતિ ।
તદન્તે મમ ચિદ્રૂપજ્ઞાનં સમ્યગ્ભવેન્નગ ॥ ૩૦॥

તેન યુક્તઃ સદૈવ સ્યાજ્જ્ઞાનાન્મુક્તિર્ન ચાન્યથા ।
ઇહૈવ યસ્ય જ્ઞાનં સ્યાધૃદ્ગતપ્રત્યગાત્મનઃ ॥ ૩૧॥

મમ સંવિત્પરતનોસ્તસ્ય પ્રાણા વ્રજન્તિ ન ।
બ્રહ્મૈવ સંસ્તદાપ્નોતિ બ્રહ્મૈવ બ્રહ્મ વેદ યઃ ॥ ૩૨॥

કણ્ઠચામીકરસમમજ્ઞાનાત્તુ તિરોહિતમ્ ।
જ્ઞાનાદજ્ઞાનનાશેન લબ્ધમેવ હિ લભ્યતે ॥ ૩૩॥

વિદિતાવિદિતાદન્યન્નગોત્તમ વપુર્મમ ।
યથાઽઽદર્શે યથાઽઽત્મનિ યથા જલે તથા પિતૃલોકે ॥ ૩૪॥

છાયાતપૌ તથા સ્વચ્છૌ વિવિક્તૌ તદ્વદેવ હિ ।
મમ લોકે ભવેજ્જ્ઞાનં દ્વૈતભાનવિવર્જિતમ્ ॥ ૩૫॥

યસ્તુ વૈરાગ્યવાનેવ જ્ઞાનહીનો મ્રિયેત ચેત્ ।
બ્રહ્મલોકે વસેન્નિત્યં યાવત્કલ્પં તતઃપરમ્ ॥ ૩૬॥

શુચીનાં શ્રીમતાં ગેહે ભવેત્તસ્યા જનિઃ પુનઃ ।
કરોતિ સાધનં પશ્ચાત્તતો જ્ઞાનં હિ જાયતે ॥ ૩૭॥

અનેકજન્મભી રાજજ્ઞાનં સ્યાન્નૈકજન્મના ।
તતઃ સર્વપ્રયત્નેન જ્ઞાનાર્થં યત્નમાશ્રયેત્ ॥ ૩૮॥

નોચેન્મહાવિનાશઃ સ્યાજ્જન્મૈતદ્દુર્લભં પુનઃ ।
તત્રાપિ પ્રથમે વર્ણે વેદે પ્રાપ્તિશ્ચ દુર્લભા ॥ ૩૯॥

શમાદિષટ્કસમ્પત્તિર્યોગસિદ્ધિસ્તથૈવ ચ ।
તથોત્તમગુરુપ્રાપ્તિઃ સર્વમેવાત્ર દુર્લભમ્ ॥ ૪૦॥

તથેન્દ્રિયાણાં પટુતા સંસ્કૃતત્વં તનોસ્તથા ।
અનેકજન્મપુણ્યૈસ્તુ મોક્ષેચ્છા જાયતે તતઃ ॥ ૪૧॥

સાધને સફલેઽપ્યેવં જાયમાનેઽપિ યો નરઃ ।
જ્ઞાનાર્થં નૈવ યતતે તસ્ય જન્મ નિરર્થકમ્ ॥ ૪૨॥

તસ્માદ્રાજન્યથાશક્ત્યા જ્ઞાનાર્થં યત્નમાશ્રયેત્ ।
પદે પદેઽશ્વમેધસ્ય ફલમાપ્નોતિ નિશ્ચિતમ્ ॥ ૪૩॥

ઘૃતમિવ પયસિ નિગૂઢં ભૂતે ચ વસતિ વિજ્ઞાનમ્ ।
સતતં મન્થયિતવ્યં મનસા મન્થાનભૂતેન ॥ ૪૪॥

જ્ઞાનં લબ્ધ્વા કૃતાર્થઃ સ્યાદિતિ વેદાન્તડિણ્ડિમઃ ।
સર્વમુક્તં સમાસેન કિં ભૂયઃ શ્રોતુમિચ્છસિ ॥ ૪૫॥

॥ ઇતિ શ્રીદેવીભાગવતે દેવીગીતાયાં ષષ્ઠોઽધ્યાયઃ ॥

॥ અથ સપ્તમોઽધ્યાયઃ ॥

હિમાલય ઉવાચ -
કતિ સ્થાનાનિ દેવેશિ દ્રષ્ટવ્યાનિ મહીતલે ।
મુખ્યાનિ ચ પવિત્રાણિ દેવીપ્રિયતમાનિ ચ ॥ ૧॥

વ્રતાન્યપિ તથા યાનિ તુષ્ટિદાન્યુત્સવા અપિ ।
તત્સર્વં વદ મે માતઃ કૃતકૃત્યો યતો નરઃ ॥ ૨॥

શ્રીદેવ્યુવાચ -
સર્વં દૃશ્યં મમ સ્થાનં સર્વે કાલા વ્રતાત્મકાઃ ।
ઉત્સવાઃ સર્વકાલેષુ યતોઽહં સર્વરૂપિણી ॥ ૩॥

તથાપિ ભક્તવાત્સલ્યાત્કિઞ્ચિત્કિઞ્ચિદથોચ્યતે ।
શ઼ૃણુષ્વાવહિતો ભૂત્વા નગરાજ વચો મમ ॥ ૪॥

કોલાપુરં મહાસ્થાનં યત્ર લક્ષ્મીઃ સદા સ્થિતા ।
માતુઃપુરં દ્વિતીયં ચ રેણુકાધિષ્ઠિતં પરમ્ ॥ ૫॥

તુલજાપુરં તૃતીયં સ્યાત્સપ્તશૃઙ્ગં તથૈવ ચ ।
હિઙ્ગુલાયાં મહાસ્થાનં જ્વાલામુખ્યાસ્તથૈવ ચ ॥ ૬॥

શાકંભર્યાઃ પરં સ્થાનં ભ્રામર્યાઃ સ્થાનમુત્તમમ્ ।
શ્રીરક્તદન્તિકાસ્થાનં દુર્ગાસ્થાનં તથૈવ ચ ॥ ૭॥

વિન્ધ્યાચલનિવાસિન્યાઃ સ્થાનં સર્વોત્તમોત્તમમ્ ।
અન્નપૂર્ણામહાસ્થાનં કાઞ્ચીપુરમનુત્તમમ્ ॥ ૮॥

ભીમાદેવ્યાઃ પરં સ્થાનં વિમલાસ્થાનમેવ ચ ।
શ્રીચન્દ્રલામહાસ્થાનં કૌશિકીસ્થાનમેવ ચ ॥ ૯॥

નીલાંબાયાઃ પરં સ્થાનં નીલપર્વતમસ્તકે ।
જાંબૂનદેશ્વરીસ્થાનં તથા શ્રીનગરં શુભમ્ ॥ ૧૦॥

ગુહ્યકાલ્યા મહાસ્થાનં નેપાલે યત્પ્રતિષ્ઠિતમ્ ।
મીનાક્ષ્યાઃ પરમં સ્થાનં યચ્ચ પ્રોક્તં ચિદંબરે ॥ ૧૧॥

વેદારણ્યં મહાસ્થાનં સુન્દર્યા સમધિષ્ઠિતમ્ ।
એકાંબરં મહાસ્થાનં પરશક્ત્યા પ્રતિષ્ઠિતમ્ ॥ ૧૨॥

મહાલસા પરં સ્થાનં યોગેશ્વર્યાસ્તથૈવ ચ ।
તથા નીલસરસ્વત્યાઃ સ્થાનં ચીનેષુ વિશ્રુતમ્ ॥ ૧૩॥

વૈદ્યનાથે તુ બગલાસ્થાનં સર્વોત્તમં મતમ્ ।
શ્રીમચ્છ્રીભુવનેશ્વર્યા મણિદ્વીપં મમ સ્મૃતમ્ ॥ ૧૪॥

શ્રીમત્ત્રિપુરભૈરવ્યાઃ કામાખ્યાયોનિમણ્ડલમ્ ।
ભૂમણ્ડલે ક્ષેત્રરત્નં મહામાયાધિવાસિતમ્ ॥ ૧૫॥

નાતઃ પરતરં સ્થાનં ક્વચિદસ્તિ ધરાતલે ।
પ્રતિમાસં ભવેદ્દેવી યત્ર સાક્ષાદ્રજસ્વલા ॥ ૧૬॥

તત્રત્યા દેવતાઃ સર્વાઃ પર્વતાત્મકતાં ગતાઃ ।
પર્વતેષુ વસન્ત્યેવ મહત્યો દેવતા અપિ ॥ ૧૭॥

તત્રત્યા પૃથિવી સર્વા દેવીરૂપા સ્મૃતા બુધૈઃ ।
નાતઃ પરતરં સ્થાનં કામાખ્યાયોનિમણ્ડલાત્ ॥ ૧૮॥

ગાયત્ર્યાશ્ચ પરં સ્થાનં શ્રીમત્પુષ્કરમીરિતમ્ ।
અમરેશે ચણ્ડિકા સ્યાત્પ્રભાસે પુષ્કરેક્ષિણી ॥ ૧૯॥

નૈમિષે તુ મહાસ્થાને દેવી સા લિઙ્ગધારિણી ।
પુરુહૂતા પુષ્કરાક્ષે આષાઢૌ ચ રતિસ્તથા ॥ ૨૦॥

ચણ્ડમુણ્ડી મહાસ્થાને દણ્ડિની પરમેશ્વરી ।
ભારભૂતૌ ભવેદ્ભૂતિર્નાકુલે નકુલેશ્વરી ॥ ૨૧॥

ચન્દ્રિકા તુ હરિશ્ચન્દ્રે શ્રીગિરૌ શાઙ્કરી સ્મૃતા ।
જપ્યેશ્વરે ત્રિશૂલા સ્યાત્સૂક્ષ્મા ચામ્રાતકેશ્વરે ॥ ૨૨॥

શાઙ્કરી તુ મહાકાલે શર્વાણી મધ્યમાભિધે ।
કેદારાખ્યે મહાક્ષેત્રે દેવી સા માર્ગદાયિની ॥ ૨૩॥

ભૈરવાખ્યે ભૈરવી સા ગયાયાં મઙ્ગલા સ્મૃતા ।
સ્થાણુપ્રિયા કુરુક્ષેત્રે સ્વાયંભુવ્યપિ નાકુલે ॥ ૨૪॥

કનખલે ભવેદુગ્રા વિશ્વેશા વિમલેશ્વરે ।
અટ્ટહાસે મહાનન્દા મહેન્દ્રે તુ મહાન્તકા ॥ ૨૫॥

ભીમે ભીમેશ્વરી પ્રોક્તા રુદ્રાણી ત્વર્ધકોટિકે ॥ ૨૬॥

અવિમુક્તે વિશાલાક્ષી મહાભાગા મહાલયે ।
ગોકર્ણે ભદ્રકર્ણી સ્યાદ્ભદ્રા સ્યાદ્ભદ્રકર્ણકે ॥ ૨૭॥

ઉત્પલાક્ષી સુવર્ણાક્ષે સ્થાણ્વીશા સ્થાણુસંજ્ઞકે ।
કમલાલયે તુ કમલા પ્રચણ્ડા છગલણ્ડકે ॥ ૨૮॥

કુરણ્ડલે ત્રિસન્ધ્યા સ્યાન્માકોટે મુકુટેશ્વરી ।
મણ્ડલેશે શાણ્ડકી સ્યાત્કાલી કાલઞ્જરે પુનઃ ॥ ૨૯॥

શઙ્કુકર્ણે ધ્વનિઃ પ્રોક્તા સ્થૂલા સ્યાત્સ્થૂલકેશ્વરે ।
જ્ઞાનિનાં હૃદયાંભોજે હૃલ્લેખા પરમેશ્વરી ॥ ૩૦॥

પ્રોક્તાનીમાનિ સ્થાનાનિ દેવ્યાઃ પ્રિયતમાનિ ચ ।
તત્તત્ક્ષેત્રસ્ય માહાત્મ્યં શ્રુત્વા પૂર્વં નગોત્તમ ॥ ૩૧॥

તદુક્તેન વિધાનેન પશ્ચાદ્દેવીં પ્રપૂજયેત્ ।
અથવા સર્વક્ષેત્રાણિ કાશ્યાં સન્તિ નગોત્તમ ॥ ૩૨॥

તત્ર નિત્યં વસેન્નિત્યં દેવીભક્તિપરાયણઃ ।
તાનિ સ્થાનાનિ સમ્પશ્યઞ્જપન્દેવીં નિરન્તરમ્ ॥ ૩૩ ॥

ધ્યાયંસ્તચ્ચરણાંભોજં મુક્તો ભવતિ બન્ધનાત્ ।
ઇઅમાનિ દેવીનામાનિ પ્રાતરુત્થાય યઃ પઠેત્ ॥ ૩૪ ॥

ભસ્મીભવન્તિ પાપાનિ તત્ક્ષણાન્નગ સત્વરમ્ ।
શ્રાદ્ધકાલે પઠેદેતાન્યમલાનિ દ્વિજાગ્રતઃ ॥ ૩૫ ॥

મુક્તાસ્તત્પિતરઃ સર્વે પ્રયાન્તિ પરમાં ગતિમ્ ।
અધુના કથયિષ્યામિ વ્રતાનિ તવ સુવ્રત ॥ ૩૬ ॥

નારીભિશ્ચ નરૈશ્ચૈવ કર્તવ્યાનિ પ્રયત્નતઃ ।
વ્રતમનન્તતૃતીયાખ્યં રસકલ્યાણિનીવ્રતમ્ ॥ ૩૭ ॥

આર્દ્રાનન્દકરં નામ્ના તૃતીયાયાં વ્રતં ચ યત્ ।
શુક્રવારવતં ચૈવ તથા કૃષ્ણચતુર્દશી ॥ ૩૮ ॥

ભૌમવારવ્રતં ચૈવ પ્રદોષવ્રતમેવ ચ ।
યત્ર દેવો મહાદેવો દેવીં સંસ્થાપ્ય વિષ્ટરે ॥ ૩૯ ॥

નૃત્યં કરોતિ પુરતઃ સાર્ધં દવૈર્નિશામુખે ।
તત્રોપોષ્ય રજન્યાદૌ પ્રદોષે પૂજયાચ્છિવામ્ ॥ ૪૦ ॥

પ્રતિપક્ષં વિશેષેણ તદ્દેવીપ્રીતિકારકમ્ ।
સોમવારવ્રતં ચૈવ મમાતિપ્રિયકૃન્નગ ॥ ૪૧ ॥

તત્રાપિ દેવીં સમ્પૂજ્ય રાત્રૌ ભોજનમાચરેત્ ।
નવરાત્રદ્વયં ચૈવ વ્રતં પ્રીતિકરં મમ ॥ ૪૨ ॥

એવમન્યાન્યપિ વિભો નિત્યનૈમિત્તિકાનિ ચ ।
વ્રતાનિ કુરુતે યો વૈ મત્પ્રીત્યર્થં વિમત્સરઃ ॥ ૪૩ ॥

પ્રાપ્નોતિ મમ સાયુજ્યં સ મે ભક્તઃ સ મે પ્રિયઃ ।
ઉત્સવાનપિ કુર્વીત દોલોત્સવમુખાન્વિભો ॥ ૪૪ ॥

શયનોત્સવં તથા કુર્યાત્તથા જાગરણોત્સવમ્ ।
રથોત્સવં ચ મે કુર્યાદ્દમનોત્સવમેવ ચ ॥ ૪૫ ॥

પવિત્રોત્સવમેવાપિ શ્રાવણે પ્રીતિકારકમ્ ।

મમ ભક્તઃ સદા કુર્યાદેવમન્યાન્મહોત્સવાન્ ॥ ૪૬॥

મદ્ભક્તાન્ભોજયેત્પ્રીત્યા તથા ચૈવ સુવાસિનીઃ ।
કુમારીબટુકાંશ્ચાપિ મદ્બુદ્ધ્યા તદ્ગતાન્તરઃ ॥ ૪૭॥

વિત્તશાઠ્યેન રહિતો યજેદેતાન્સુમાદિભિઃ ।
ય એવં કુરુતે ભક્ત્યા પ્રતિવર્ષમતન્દ્રિતઃ ॥ ૪૮॥

સ ધન્યઃ કૃતકૃત્યોઽસૌ મત્પ્રીતેઃ પાત્રમઞ્જસા ।
સર્વમુક્તં સમાસેન મમ પ્રીતિપ્રદાયકમ્ ।
નાશિષ્યાય પ્રદાતવ્યં નાભક્તાય કદાચન ॥ ૪૯ ॥

॥ ઇતિ શ્રીદેવીભાગવતે દેવીગીતાયાં સપ્તમોઽધ્યાયઃ ॥

॥ અથ અષ્ટમોઽધ્યાયઃ ॥

હિમાલય ઉવાચ -
દેવદેવિ મહેશાનિ કરુણાસાગરેઽમ્બિકે ।
બ્રૂહિ પૂજાવિધિં સમ્યગ્યથાવદધુના નિજમ્ ॥ ૧॥

શ્રીદેવ્યુવાચ -
વક્ષ્યે પૂજાવિધિં રાજન્નમ્બિકાયા યથાપ્રિયમ્ ।
અત્યન્તશ્રદ્ધયા સાર્ધં શૃણુ પર્વતપુઙ્ગવ ॥ ૨॥

દ્વિવિધા મમ પૂજા સ્યાદ્બાહ્યા ચાભ્યાન્તરાપિ ચ ।
બાહ્યાપિ દ્વિવિધા પ્રોક્તા વૈદિકી તાન્ત્રિકી તથા ॥ ૩॥

વૈદિક્યર્ચાપિ દ્વિવિધા મૂર્તિભેદેન ભૂધર ।
વૈદિકી વૈદિકૈઃ કાર્યા વેદદીક્ષા સમન્વિતૈઃ ॥ ૪॥

તન્ત્રોક્તદીક્ષાવદ્ભિસ્તુ તાન્ત્રિકી સંશ્રિતા ભવેત્ ।
ઇત્થં પૂજારહસ્યં ચ ન જ્ઞાત્વા વિપરીતકમ્ ॥ ૫॥

કરોતિ યો નરો મૂઢઃ સ પતત્યેવ સર્વથા ।
તત્ર યા વૈદિકી પ્રોક્તા પ્રથમા તાં વદામ્યહમ્ ॥ ૬॥

યન્મે સાક્ષાત્પરં રૂપં દૃષ્ટવાનસિ ભૂધર ।
અનન્તશીર્ષનયનમનન્તચરણં મહત્ ॥ ૭॥

સર્વશક્તિસમાયુક્તં પ્રેરકં યત્પરાત્પરમ્ ।

તદેવ પૂજયેન્નિત્યં નમેદ્ધ્યાયેત્સ્મરેદપિ ॥ ૮॥

ઇત્યેતત્પ્રથમાચાર્યાઃ સ્વરૂપં કથિતં નગ ।
શાન્તઃ સમાહિતમના દંભાહઙ્કારવર્જિતઃ ॥ ૯॥

તત્પરો ભવ તદ્યાજી તદેવ શરણં વ્રજ ।
તદેવ ચેતસા પશ્ય જપ ધ્યાયસ્વ સર્વદા ॥ ૧૦॥

અનન્યયા પ્રેમયુક્તભક્ત્યા મદ્ભાવમાશ્રિતઃ ।
યજ્ઞૈર્યજ તપોદાનૈર્મામેવ પરિતોષય ॥ ૧૧॥

ઇત્થં મમાનુગ્રહતો મોક્ષ્યસે ભવબન્ધનાત્ ।
મત્પરા યે મદાસક્તચિત્તા ભક્તપરા મતાઃ ॥ ૧૨॥

પ્રતિજાને ભવાદસ્માદુદ્ધારામ્યચિરેણ તુ ।
ધ્યાનેન કર્મયુક્તેન ભક્તિજ્ઞાનેન વા પુનઃ ॥ ૧૩॥

પ્રાપ્યાહં સર્વથા રાજન્ન તુ કેવલકર્મભિઃ ।
ધર્માત્સઞ્જાયતે ભક્તિર્ભક્ત્યા સઞ્જાયતે પરમ્ ॥ ૧૪॥

શ્રુતિસ્મૃતિભ્યામુદિતં યત્સ ધર્મઃ પ્રકીર્તિતઃ ।
અન્યશાસ્ત્રેણ યઃ પ્રોક્તો ધર્માભાસઃ સ ઉચ્યતે ॥ ૧૫॥

સર્વજ્ઞાત્સર્વશક્તેશ્ચ મત્તો વેદઃ સમુત્થિતઃ ।
અજ્ઞાનસ્ય મમાભાવાદપ્રમાણા ન ચ શ્રુતિઃ ॥ ૧૬॥

સ્મૃતયશ્ચ શ્રુતેરર્થં ગૃહીત્વૈવ ચ નિર્ગતાઃ ।
મન્વાદીનાં સ્મૃતીનાં ચ તતઃ પ્રામાણ્યમિષ્યતે ॥ ૧૭॥

ક્વચિત્કદાચિત્તન્ત્રાર્થકટાક્ષેણ પરોદિતમ્ ।
ધર્મં વદન્તિ સોંऽશસ્તુ નૈવ ગ્રાહ્યોऽસ્તિ વૈદિકૈઃ ॥ ૧૮॥

અન્યેષાં શાસ્ત્રકર્તૄણામજ્ઞાનપ્રભવત્વતઃ ।
અજ્ઞાનદોષદુષ્ટત્વાત્તદુક્તેર્ન પ્રમાણતા ॥ ૧૯॥

તસ્માન્મુમુક્ષુર્ધર્માર્થં સર્વથા વેદમાશ્રયેત્ ।
રાજાજ્ઞા ચ યથા લોકે હન્યતે ન કદાચન ॥ ૨૦॥

સર્વેશાયા મમાજ્ઞા સા શ્રુતિસ્ત્યાજ્યા કથં નૃભિઃ ।
મદાજ્ઞારક્ષણાર્થં તુ બ્રહ્મક્ષત્રિયજાતયઃ ॥ ૨૧॥

મયા સૃષ્ટાસ્તતો જ્ઞેયં રહસ્યં મે શ્રુતેર્વચઃ ।
યદા યદા હિ ધર્મસ્ય ગ્લાનિર્ભવતિ ભૂધર ॥ ૨૨॥

અભ્યુત્થાનમધર્મસ્ય તદા વેષાન્બિભર્મ્યહમ્ ।
દેવદૈત્યવિભાગશ્ચાપ્યત એવાભવન્નૃપ ॥ ૨૩॥

યે ન કુર્વન્તિ તદ્ધર્મં તચ્છિક્ષાર્થં મયા સદા ।
સમ્પાદિતાસ્તુ નરકાસ્ત્રાસો યચ્છ્રવણાદ્ભવેત્ ॥ ૨૪॥

યો વેદધર્મમુજ્ઝિત્ય ધર્મમન્યં સમાશ્રયેત્ ।
રાજા પ્રવાસયેદ્દેશાન્નિજાદેતાનધર્મિણઃ ॥ ૨૫॥

બ્રાહ્મણૈર્ન ચ સંભાષ્યાઃ પઙ્ક્તિગ્રાહ્યા ન ચ દ્વિજૈઃ ।
અન્યાનિ યાનિ શાસ્ત્રાણિ લોકેઽસ્મિન્વિવિધાનિ ચ ॥ ૨૬॥

શ્રુતિસ્મૃતિવિરુદ્ધાનિ તામસાન્યેવ સર્વશઃ ।
વામં કાપાલકં ચૈવ કૌલકં ભૈરવાગમઃ ॥ ૨૭॥

શિવેન મોહનાર્થાય પ્રણીતો નાન્યહેતુકઃ ।
યક્ષશાપાદ્ ભૃગોઃ શાપાદ્ધીચસ્ય ચ શાપતઃ ॥ ૨૮॥

દગ્ધા યે બ્રાહ્મણવરા વેદમાર્ગબહિષ્કૃતાઃ ।
તેષામુદ્ધરણાર્થાય સોપાનક્રમતઃ સદા ॥ ૨૯॥

શૈવાશ્ચ વૈષ્ણવાશ્ચૈવ સૌરાઃ શાક્તાસ્તથૈવ ચ ।
ગાણપત્યા આગમાશ્ચ પ્રણીતાઃ શઙ્કરેણ તુ ॥ ૩૦॥

તત્ર વેદાવિરુદ્ધોંઽશોઽપ્યુક્ત એવ ક્વચિત્ક્વચિત્ ।
વૈદિકસ્તદ્ગ્રહે દોષો ન ભવત્યેવ કર્હિચિત્ ॥ ૩૧॥

સર્વથા વેદભિન્નાર્થે નાધિકારી દ્વિજો ભવેત્ ।
વેદાધિકારહીનસ્તુ ભવેત્તત્રાધિકારવાન્ ॥ ૩૨॥

તસ્માત્સર્વપ્રયત્નેન વૈદિકો વેદમાશ્રયેત્ ।
ધર્મેણ સહિતં જ્ઞાનં પરં બ્રહ્મ પ્રકાશયેત્ ॥ ૩૩॥

સર્વૈષણાઃ પરિત્યજ્ય મામેવ શરણં ગતાઃ ।
સર્વભૂતદયાવન્તો માનાહઙ્કારવર્જિતાઃ ॥ ૩૪॥

મચ્ચિત્તા મદ્ગતપ્રાણા મત્સ્થાનકથને રતાઃ ।
સંન્યાસિનો વનસ્થાશ્ચ ગૃહસ્થા બ્રહ્મચારિણઃ ॥ ૩૫॥

ઉપાસન્તે સદા ભક્ત્યા યોગમૈશ્વરસંજ્ઞિતમ્ ।
તેષાં નિત્યાભિયુક્તાનામહમજ્ઞાનજં તમઃ ॥ ૩૬॥

જ્ઞાનસૂર્યપ્રકાશેન નાશયામિ ન સંશયઃ ।
ઇત્થં વૈદિકપૂજાયાઃ પ્રથમાયા નગાધિપ ॥ ૩૭॥

સ્વરૂપમુક્તં સઙ્ક્ષેપાદ્વિતીયાયા અથો બ્રુવે ।
મૂર્તૌ વા સ્થણ્ડિલે વાપિ તથા સૂર્યેન્દુમણ્ડલે ॥ ૩૮॥

જલેઽથવા બાણલિઙ્ગે યન્ત્રે વાપિ મહાપટે ।
તથા શ્રીહૃદયાંભોજે ધ્યાત્વા દેવીં પરાત્પરામ્ ॥ ૩૯॥

સગુણાં કરુણાપૂર્ણાં તરુણીમરુણારુણામ્ ।
સૌન્દર્યસારસીમાન્તાં સર્વાવયવસુન્દરામ્ ॥ ૪૦॥

શ‍ૃઙ્ગારરસસમ્પૂર્ણાં સદા ભક્તાર્તિકાતરામ્ ।
પ્રસાદસુમુખીમમ્બાં ચન્દ્રખણ્ડાશિખણ્ડિનીમ્ ॥ ૪૧॥

પાશાઙ્કુશવરાભીતિધરામાનન્દરૂપિણીમ્ ।
પૂજયેદુપચારૈશ્ચ યથાવિત્તાનુસારતઃ ॥ ૪૨॥

યાવદાન્તરપૂજાયામધિકારો ભવેન્ન હિ ।
તાવદ્બાહ્યામિમાં પૂજાં શ્રયેજ્જાતે તુ તાં ત્યજેત્ ॥ ૪૩॥

આભ્યન્તરા તુ યા પૂજા સા તુ સંવિલ્લયઃ સ્મૃતઃ ।
સંવિદેવપરં રૂપમુપાધિરહિતં મમ ॥ ૪૪॥

અતઃ સંવિદિ મદ્રૂપે ચેતઃ સ્થાપ્યં નિરાશ્રયમ્ ।
સંવિદ્રૂપાતિરિક્તં તુ મિથ્યા માયામયં જગત્ ॥ ૪૫॥

અતઃ સંસારનાશાય સાક્ષિણીમાત્મરૂપિણીમ્ ।
ભાવયન્નિર્મનસ્કેન યોગયુક્તેન ચેતસા ॥ ૪૬॥

અતઃપરં બાહ્યપૂજાવિસ્તારઃ કથ્યતે મયા ।
સાવધાનેન મનસા શ‍ૃણુ પર્વતસત્તમ ॥ ૪૭॥

॥ ઇતિ શ્રીદેવીભાગવતે દેવીગીતાયાં અષ્ટમોઽધ્યાયઃ ॥

॥ અથ નવમોઽધ્યાયઃ ॥

શ્રીદેવ્યુવાચ -
પ્રાતરુત્થાય શિરસિ સંસ્મરેત્પદ્મમુજ્જ્વલમ્ ।
કર્પૂરાભં સ્મરેત્તત્ર શ્રીગુરું નિજરૂપિણમ્ ॥ ૧॥

સુપ્રસન્નં લસદ્ભૂષાભૂષિતં શક્તિસંયુતમ્ ।
નમસ્કૃત્ય તતો દેવીં કુણ્ડલીં સંસ્મરેદ્બુધઃ ॥ ૨॥

પ્રકાશમાનાં પ્રથમે પ્રયાણે
    પ્રતિપ્રયાણેઽપ્યમૃતાયમાનામ્ ।
અન્તઃપદવ્યામનુસઞ્ચરન્તી-
    માનન્દરૂપામબલાં પ્રપદ્યે ॥ ૩॥

ધ્યાત્વૈવં તચ્છિખામધ્યે સચ્ચિદાનન્દરૂપિણીમ્ ।
માં ધ્યાયેદથ શૌચાદિક્રિયાઃ સર્વાઃ સમાપયેત્ ॥ ૪॥

અગ્નિહોત્રં તતો હુત્વા મત્પ્રીત્યર્થં દ્વિજોત્તમઃ ।
હોમાન્તે સ્વાસને સ્થિત્વા પૂજાસઙ્કલ્પમાચરેત્ ॥ ૫॥

ભૂતશુદ્ધિં પુરા કૃત્વા માતૃકાન્યાસમેવ ચ ।
હૃલ્લેખામાતૃકાન્યાસં નિત્યમેવ સમાચરેત્ ॥ ૬॥

મૂલાધારે હકારં ચ હૃદયે ચ રકારકમ્ ।
ભ્રૂમધ્યે તદ્વદીકારં હ્રીઙ્કારં મસ્તકે ન્યસેત્ ॥ ૭॥

તત્તન્મન્ત્રોદિતાનન્યાન્ન્યાસાન્સર્વાન્સમાચરેત્ ।
કલ્પયેત્સ્વાત્મનો દેહે પીઠં ધર્માદિભિઃ પુનઃ ॥ ૮॥

તતો ધ્યાયેન્મહાદેવીં પ્રાણાયામૈર્વિજૃમ્ભિતે ।
હૃદમ્ભોજે મમ સ્થાને પઞ્ચપ્રેતાસને બુધઃ ॥ ૯॥

બ્રહ્મા વિષ્ણુશ્ચ રુદ્રશ્ચ ઈશ્વરશ્ચ સદાશિવઃ ।
એતે પઞ્ચ મહાપ્રેતાઃ પાદમૂલે મમ સ્થિતાઃ ॥ ૧૦॥

પઞ્ચભૂતાત્મકા હ્યેતે પઞ્ચાવસ્થાત્મકા અપિ ।
અહં ત્વવ્યક્તચિદ્રૂપા તદતીતાઽસ્મિ સર્વથા ॥ ૧૧॥

તતો વિષ્ટરતાં યાતાઃ શક્તિતન્ત્રેષુ સર્વદા ।
ધ્યાત્વૈવં માનસૈર્ભોગૈઃ પૂજયેન્માં જપેદપિ ॥ ૧૨॥

જપં સમર્પ્ય શ્રીદેવ્યૈ તતોઽર્ઘ્યસ્થાપનં ચરેત્ ।
પાત્રાસાદનકં કૃત્વા પૂજાદ્રવ્યાણિ શોધયેત્ ॥ ૧૩॥

જલેન તેન મનુના ચાસ્ત્રમન્ત્રેણ દેશિકઃ ।
દિગ્બન્ધં ચ પુરા કૃત્વા ગુરૂન્નત્વા તતઃ પરમ્ ॥ ૧૪॥

તદનુજ્ઞાં સમાદાય બાહ્યપીઠે તતઃ પરમ્ ।
હૃદિસ્થાં ભાવિતાં મૂર્તિં મમ દિવ્યાં મનોહરામ્ ॥ ૧૫॥

આવાહયેત્તતઃ પીઠે પ્રાણસ્થાપનવિધયા ।
આસનાવાહને ચાર્ઘ્યં પાદ્યાદ્યાચમનં તથા ॥ ૧૬॥

સ્નાનં વાસોદ્વયં ચૈવ ભૂષણાનિ ચ સર્વશઃ ।
ગન્ધપુષ્પં યથાયોગ્યં દત્ત્વા દેવ્યૈ સ્વભક્તિતઃ ॥ ૧૭॥

યન્ત્રસ્થાનામાવૃતીનાં પૂજનં સમ્યગાચરેત્ ।
પ્રતિવારમશક્તાનાં શુક્રવારો નિયમ્યતે ॥ ૧૮॥

મૂલદેવીપ્રભારૂપાઃ સ્મર્તવ્યા અઙ્ગદેવતાઃ ।
તત્પ્રભાપટલવ્યાપ્તં ત્રૈલોક્યં ચ વિચિન્તયેત્ ॥ ૧૯॥

પુનરાવૃત્તિસહિતાં મૂલદેવીં ચ પૂજયેત્ ।
ગન્ધાદિભિઃ સુગન્ધૈસ્તુ તથા પુષ્પૈઃ સુવાસિતૈઃ ॥ ૨૦॥

નૈવેદ્યૈસ્તર્પણૈશ્ચૈવ તાંબૂલૈર્દક્ષિણાદિભિઃ ।
તોષયેન્માં ત્વત્કૃતેન નામ્નાં સાહસ્રકેણ ચ ॥ ૨૧॥

કવચેન ચ સૂક્તેનાહં રુદ્રેભિરિતિ પ્રભો ।
દેવ્યથર્વશિરોમન્ત્રૈર્હૃલ્લેખોપનિષદ્ભવૈઃ ॥ ૨૨॥

મહાવિદ્યામહામન્ત્રૈસ્તોષયેન્માં મુહુર્મુહુઃ ।
ક્ષમાપયેજ્જગદ્ધાત્રીં પ્રેમાર્દ્રહૃદયો નરઃ ॥ ૨૩॥

પુલકાઙ્કિતસર્વાઙ્ગૈર્બાષ્પરુદ્ધાક્ષિનિઃસ્વનઃ ।
નૃત્યગીતાદિઘોષેણ તોષયેન્માં મુહુર્મુહુઃ ॥ ૨૪॥

વેદપારાયણૈશ્ચૈવ પુરાણૈઃ સકલૈરપિ ।
પ્રતિપાદ્યા યતોઽહં વૈ તસ્માત્તૈસ્તોષયેત્તુ મામ્ ॥ ૨૫॥

નિજં સર્વસ્વમપિ મે સદેહં નિત્યશોઽર્પયેત્ ।
નિત્યહોમં તતઃ કુર્યાદ્બ્રાહ્મણાંશ્ચ સુવાસિનીઃ ॥ ૨૬॥

બટુકાન્પામરાનનન્યાન્દેવીબુદ્ધ્યા તુ ભોજયેત્ ।
નત્વા પુનઃ સ્વહૃદયે વ્યુત્ક્રમેણ વિસર્જયેત્ ॥ ૨૭॥

સર્વં હૃલ્લેખયા કુર્યાત્પૂજનં મમ સુવ્રત ।
હૃલ્લેખા સર્વમન્ત્રાણાં નાયિકા પરમા સ્મૃતા ॥ ૨૮ ॥

હૃલ્લેખાદર્પણે નિત્યમહં તુ પ્રતિબિમ્બિતા ।
તસ્માધૃલ્લેખયા દત્તં સર્વમન્ત્રૈઃ સમર્પિતમ્ ॥ ૨૯॥

ગુરું સમ્પૂજ્ય ભૂષાદ્યૈઃ કૃતકૃત્યત્વમાવહેત્ ।
ય એવં પૂજયેદ્દેવીં શ્રીમદ્ભુવનસુન્દરીમ્ ॥ ૩૦॥

ન તસ્ય દુર્લભં કિઞ્ચિત્કદાચિત્ક્વચિદસ્તિ હિ ।
દેહાન્તે તુ મણિદ્વીપં મામ યાત્યેવ સર્વથા ॥ ૩૧॥

જ્ઞેયો દેવીસ્વરૂપોઽસૌ દેવા નિત્યં નમન્તિ તમ્ ।
ઇતિ તે કથિતં રાજન્મહાદેવ્યાઃ પ્રપૂજનમ્ ॥ ૩૨॥

વિમૃશ્યૈતદશેષેણાપ્યધિકારાનુરૂપતઃ ।
કુરુ મે પૂજનં તેન કૃતાર્થસ્ત્વં ભવિષ્યસિ ॥ ૩૩॥

ઇદં તુ ગીતાશાસ્ત્રં મે નાશિષ્યાય વદેત્ક્વચિત્ ।
નાભક્તાય પ્રદાતવ્યં ન ધૂર્તાય ચ દુર્હૃદે ॥ ૩૪॥

એતત્પ્રકાશનં માતુરુદ્ઘાટનમુરોજયોઃ ।
તસ્માદવશ્યં યત્નેન ગોપનીયમિદં સદા ॥ ૩૫॥

દેયં ભક્તાય શિષ્યાય જ્યેષ્ઠપુત્રાય ચૈવ હિ ।
સુશીલાય સુવેષાય દેવીભક્તિયુતાય ચ ॥ ૩૬॥

શ્રાદ્ધકાલે પઠેદેતદ્ બ્રાહ્મણાનાં સમીપતઃ ।
તૃપ્તાસ્તત્પિતરઃ સર્વે પ્રયાન્તિ પરમં પદમ્ ॥ ૩૭॥

વ્યાસ ઉવાચ -
ઇત્યુક્ત્વા સા ભગવતી તત્રૈવાન્તરધીયત ।
દેવાશ્ચ મુદિતાઃ સર્વે દેવીદર્શનતોઽભવન્ ॥ ૩૮॥

તતા હિમાલયે જજ્ઞે દેવી હૈમવતી તુ સા ।
યા ગૌરીતિ પ્રસિદ્ધાસીદ્દત્તા સા શઙ્કરાય ચ ॥ ૩૯॥

તતઃ સ્કન્દઃ સમુદ્ભૂતસ્તારકસ્તેન પાતિતઃ ।
સમુદ્રમન્થને પૂર્વં રત્નાન્યાસુર્નરાધિપ ॥ ૪૦॥

તત્ર દેવૈસ્તુતા દેવી લક્ષ્મીપ્રાપ્ત્યર્થમાદરાત્ ।
તેષામનુગ્રહાર્થાય નિર્ગતા તુ રમા તતઃ ॥ ૪૧॥

વૈકુણ્ઠાય સુરૈર્દત્તા તેન તસ્ય શમાભવત્ ।
ઇતિ તે કથિતં રાજન્દેવીમાહાત્મ્યમુત્તમમ્ ॥ ૪૨॥

ગૌરીલક્ષ્મ્યોઃ સમુદ્ભૂતિવિષયં સર્વકામદમ્ ।
ન વાચ્યં ત્વેતદન્યસ્મૈ રહસ્યં કથિતં યતઃ ॥ ૪૩॥

ગીતા રહસ્યભૂતેયં ગોપનીયા પ્રયત્નતઃ ।
સર્વમુક્તં સમાસેન યત્પૃષ્ટં તત્ત્વયાનઘ ।
પવિત્રં પાવનં દિવ્યં કિં ભૂયઃ શ્રોતુમિચ્છસિ ॥ ૪૪ ॥

॥ ઇતિ શ્રીદેવીભાગવતે દેવીગીતાયાં નવમોઽધ્યાયઃ ॥

॥ ઇતિ શ્રીમદ્દેવીગીતા સમાપ્તા ॥

Devibhagavat (devIpurANa) saptama skandha adhyAya 30-37
Encoded and proofread by Sunder Hattangadi

Devi Gita

pdf was typeset on April 1, 2025

Please send corrections to *sanskrit@cheerful.com*